TECHE UDINE

MANOSCRITTI

FONDO JOPPI

Manoscritto n. **J_MSS_0319**

I manoscritti che compongono compongono il fondo, assieme alle migliaia di testi a stampa - compresi rari incunaboli e cinquecentine - il Fondo Joppi, sono quasi esclusivamente di interesse friulano. La raccolta si è formata nell'arco di una sessantina di anni grazie alle ricerche di Vincenzo ed Antonio Joppi.

Collocazione:

Biblioteca Civica "Vincenzo Joppi", Udine - Inventario dei manoscritti del Fondo Joppi
https://www.techeudine.it/fondo-joppi
https://www.sbhu.it/

319

1860=1885

Cronachette inedite ed antiche notte storiche trovate nei Notaj da Vincenzo Joppi.

Note storiche sulle guerre in Friuli del 1409, 1410, 1411.

Anno 1411, ind. IV.

Capitula probanda in lite pro officio Fornacis de Bertoldela.

Item quod de anno 1409 D. Gregorius olim Papa XII appellatus Patriam Forijulii intravit de mense Maij et in die Pasquatis ad Civitatem Austriam applicuit. Quod ante eius adventum in Patria Forijulii erat maxima guerra tam citra Tulmentum quam ultra Tulmentum et specialiter quia Trochemberger tamquam Marescallus dicti D. Patriarche contra Civitatenses et eorum colligatos de ultra Tulmentum, de Utino exeundo multas villas combussit, rusticos cepit, predas magnas fecit de animalibus grossis et minutis et alia multa per que comprehendebatur guerram publicam fore. Quod die qua ipse D. Gregorius Papa XII appellatus in sua obedientia prope Utinum ivit ad Civitatem Austriam, multe gentes armigere prefati D. Patriarche ex Utino exiverunt causa ipsum capiendi si potuissent, sed quia ipse multis gentibus erat associatus, eundem impedire nequaquam presumpserunt. — Item quod in dicto anno 1409 post adventum ipsius D. Gregorii in dicta Patria etiam maxima fuit guerra, quia mercatores forenses, rurales, cortesani ipsius D. Gregorii et multi alii capiebantur et eorum bonis spoliabantur ita et taliter quod nemo quasi per Patriam securus ire audebat. 1409

Item quod in dicto millesimo Communitas Utini habebat propter dictam guerram Conradum de la Foran cum multis equis ad suum stipendium.

Item quod in dicto anno D. Tristanus de Savorgnano cum multis armigeris exiens de Terra Utini cucurrit ad damnum Civitatensium et supra villas eorum dominii maximas predas animalium fecit.

Item quod tempore quo recessit ipse D. Gregorius fuit persecutus ita et taliter per gentes ipsius D. Patriarche ac D. Tristanum et eius gentes et Communitatis Utini, quod vix evadere valuit et tamen fuit spoliatus pluribus bonis suis et sue gentes armigere capte fuerunt.

1410 Item quod in anno 1410 fuit in Patria Forijulii maxima guerra inter ipsum dominum nostrum D. Patriarcham, Utinenses et eorum colligatos ex una et D. Comitem de Ortinburch, Civitatenses et eorum colligatos ex alia, in qua guerra fuerunt combustæ multæ villæ, homines capti, mercatores spoliati et alia mala infinita perpetrata.

Item quod in dicto millesimo Communitas Utini propter dictam guerram accepit ad sua stipendia Checum et multos alios armigeros.

1411. Item in presenti anno 1411 fuit et est publica guerra inter ipsum D. Patriarcham, Utinenses et eorum colligatos ex una et dictum D. Comitem, Civitatenses et colligatos ex alia, unde incendii, robarie, rapine et omnia alia mala que committi quasi possunt.

Item quod quamquam alique tregue dictis temporibus per aliquot dies facte fuissent, nihilominus eis existentibus mercatores multi capti fuerunt ac spoliati, rurales etiam capti fuerunt et spoliati et alia mala infinita perpetrata fuerunt propter tregue nequaquam observate fuerunt, ymo guerra erat quasi ut prius.

Dal Vol. XL C. pag. 231 Arch. Com. Udine.

Due copie

Breve Chronicon Forojuliense

Anno MCCXL fuerunt locuste in maxima multitudine, que comederunt segetes minutas in maiori parte Forijulii.

MCCXLI Similiter fuit magna multitudo locustarum que comederunt bladum per totum Forumjulium et taliter quod homines non potuerunt aliquid colligere.

MCCLXI Tartari intraverunt Hungariam VIII Kalendas Aprilis.

Eodemanno sol obscuratus est circa meridiem et tenebre erant in universa terra in festo Sancti Michaelis.

MCCLXVI in Sancto Laurentio combustum fuit Spilimbergum

MCCLIX migravit ad Dominum Magnificus et Potens D. Ecelinus de Romano.

MCCLXVII Gregorius Patriarca captus fuit a Comite Alberto et eodem anno mortuus est idem Patriarcha.

MCCLXXIV venit D. Raimundus Patriarcha in Forojulio.

MCCLXXXIX destructa est civitas Romula per D. Patriarcham et Veneti fugierunt.

MCCXCIX mortuus est D. Raimundus Patriarcha die lune septimo exeunte Februario

MCCXCIX die VIII exeunte Junio fuit privata (si) electio facta in D. Ducem ...... in Patriarcha per D. Bonifacium papam et ipsa die dedit patriarchatum D. Petro Gera archiepiscopo Capue et venit in Forojulio VIII die exeunte Septembri et hospitavit in Spilimbergo IV die exeunte Septembris

A. D. MCCC habuit idem D. Petrus guerram cum D. Comite Goricie et Gerardo de Camino, quia D. Gerardus acceperat terram de Sacilo.

MCCCI, die X intrante Februario mortuus est idem D. Petrus Patriarcha.

MCCCII factus est D. Ottobonus Patriarcha et D. Paganus factus est Episcopus Padue et expulsus est D. Manfredus capitaneus de Mediolano et introducti illi de la Turre et Karolus rex sine terra intravit Florentiam et expulsi sunt illi de Circulis et destructa est quasi totaliter Florentia et idem D. Ottobonus Patriarcha venit in Forojulio die martis XIV intrantis Augusti et eodem anno data fuit ei collecta XX solidorum.

MCCCL interfectus fuit venerabilis D. Bertrandus Dei gratia Patriarcha Aquilegensis iuxta Ecclesiam sancti Nicolai de Rinchivaldo a gente D. Comitis de Goricia et statim post mortem eius venit Dux Austrie in Forojulio ad ipsum pacificandum.

MCCCLI venit venerabilis D. Nicolaus frater Caroli Imperatoris die XVIII Maii.

MCCCLIV die XVIII mensis Aprilis sanguinem pluit in Postungicho et in Arzenutto et sacerdos cum quibusdam bonis hominibus collegerunt in maxima quantitate et presentatum fuit Domino Patriarche et domino Episcopo Concordiensi et ipsi tunc dederunt Ecclesie Sancti Martini et sanctorum Philippi et Jacobi XL dies indulgentie cuilibet Ecclesie pro quolibet.

MCCCLIV, ind. VII. die XIX Octobris venit D. Carolus Imperator in Valvasonum et fuit pransus in eodem castro ipse cum tota sua gente tempore D. Simonis, D. Johannis et D. Ulrici fratrum et filiorum q. D. Rizzardi de Valvasono militis. Eodem anno D. Simon fuit factus miles a D. Imperatore in Lombardia et plures Furlani fuerunt facti Milites ab ipso Imperatore.

A. D. MCCCLVI Dominus Rex Lodoycus Ungarie venit et transivit per Forumjulium et fuit hospitatus in tribus locis in Forojulio. Unum hospicium fecit prope sanctum Vitum iuxta ecclesiam sancti Nicolai et hoc fuit die V Julii exeunte et alio die hospitatus fuit in Sacilo et D. Patriarcha Nicolaus dedit sibi claves Sacili et ipse retinuit pro se et posuit ibi unum Capitaneum et tunc recessit et ivit castra= metatum Coneglanum et permansit iuxta Coneglanum XII diebus et illi de Coneglano fuerunt concordes cum D. Rege et dederunt locum sed absque bello. Et antequam illi fuissent concordes, illi Comites de Collalto fuerunt concordes cum eo. Isto facto equitavit Tarvisium et ille Dominus de la Scala venit in auxilium ipsius cum equitibus et peditibus et ille de Padua fecit illud idem. Et ille eodem anno fecit castrametari circa Zaram, alium exercitum posuit in Caput Istrie et totum istud quod faciebat, faciebat contra Venetos. Eodem anno luna amisit lumen et conversa fuit in sanguine.

A. D. MCCCLXIII facta fuit pax inter D. Lodoycum Regem et Venetos tali pacto, quod Veneti dimiserunt Cravaciam et Dalmaciam et alias terras que erant Regis Ungarie et D. Rex dimisit Venetis omnia Castra que acce= perat in Tarvisana.

A. D. MCCCLIX venit D. Lodoycus in patriarchatu die ultimo Augusti et eodem anno incepit mortalitas in Avenzono et ivit quasi per totum Forumjulium et duravit quinque annis et hec mortalitas erat quod appa= rebat una glandula in inguine et sub brachio et vivebant tribus diebus vel octo ad plus et aliqui moriebantur exputatione sanguinis et quum incipiebat mori unus in domo nullus remanebat nisi debilior.

MCCCLXV venit D. Marquardus de Randeck Patriarcha die dominico ante circumcisionem Domini.

MCCCLXI. VI Aprilis de nocte exivit ignis in una domo in Spilimbergo qui combussit quasi totum Spilimbergum et eodem anno non pluit a prin= cipio Martii usque XX diem Maii.

MCCCLX de mense Augusti venerunt gentes D. Ducis Austrie ad dampni= ficandum Forumjulium et castrametate fuerunt ad pontem Danielem et inciderunt

forte decimam partem vetitum et modicum intraverunt Jin ruf et D. Pertoldus miles de Spilimbergo una cum gentibus suis et D. Andreas de Fana simul cum gentibus suis erant in exercitu D. Ducis et tamen modicum damnum eis fecerunt. Ipsis videntibus quod non poterant eis nocere, timuerant ne aliqui egrediretur. Venerunt Turritam et illic steterunt pluribus diebus. Tunc supervenit D. Dux cum fratre suo et iverunt castrametatum Manzanum et steterunt pluribus diebus, nec potuerunt accipere illud, sed D. Tadeus de Manzano dedit sibi cum isto pacto, quod debebat ei dare in feudum. Sed postquam habuit, permisit eum stare octo diebus ibi et tunc eum expulit et dedit D. Comiti de Goricia, et Vutrium sibi isto modo D. Schinella miles dedit et D. Dux fecit sibi similiter et dedit D. Comiti. Hoc facto venit iuxta Savorgnanum et tractaverunt pacta. Dominus Patriarcha Lodoycus de la Turre una cum suis sequacibus cum D. Duce qui de illo quod D. Dux petebat quod fuerunt concordes simul quod D. Carolus Imperator debet determinare istam questionem et quotquod fecerat contentabantur, cum isto quod volebat quod daret sibi Soleseum et data fuit et etiam quod D. Patriarcha deberet simul cum eo Duce equitare ad Imperatorem et deberet ducere secum D. Simonem militem de Valvesono et D. Franciscum de Savorgnano et ita fuit affirmatum. D. Patriarcha ivit cum exercitu D. Ducis et in itinere fuit...... (sic).

Tunc D. Dux voluit ire Venetias per Portum Grugarium et duxit secum D. Simonem et D. Franciscum faciendo eis magnum honorem et faciebat sibi quasi omnes expensas. Sed postquam fuerunt reversi a Venetiis iverunt Ostaricum una cum D. Duce et recesserunt die VI Octubris. Cum fuerunt in Ostaricum tunc Imperator incepit facere guerram cum D. Duce, et Dux volebat quod D. Patriarcha daret sibi quamplura castra et fecerat fieri unum privilegium cum sua voluntate.

A. D. MCCCLXIII die VI mensis Septembris venerunt gentes D. Ducis Austrie una cum illis de Spilimbergo et fecerunt mane revolutionem circa Valvasonum et iverunt ad sanctum Vitum et ibi erat Patriarcha

cum suis gentibus et nullus egressus fuit ad inimicos. Tunc inimici Ecclesie Aquilegensis reversi fuerunt Valvasoneam et posuerunt ignem in tegetibus Dominorum seu D. Simonis militis et Ulvine eius fratris et ignis de una tegete quod erat penes fossatum burgi saltavit propter ventum in burgum et combustus fuit totus burgus et in eadem die combusserunt Arzinum et Arzinutum.

MCCCLXXIV die IV Julii posita fuit Rugia de Tulmento in Valvasono per D. Simonem militem et die VIII eiusdem mensis venerunt locuste in Forumjulii. Die XVIII Augusti venerunt locuste in tanta multitudine quasi arena maris, quod sol quasi non videbatur et duravit duabus horis cum dimidia et descenderunt in campos Valvasoni, Arzini, sancti Laurentii, sancti Martini, Arzinuti, Rude, Stunziche, sancti Georgii et Urave et comederunt totum panicum, mileum et herbam et folia surgi et permanserunt in istis contratis a tertiis usque ad vesperis et tunc recesserunt ultra versus montaneas et pluribus noctibus transitabant in tanta multitudine quod non potest dici et post istas venerunt adhuc multe et comederunt residuum seu siliginem que erat seminata et non revixit pro illo anno immo iterum seminaverunt.

Item eodem anno D. Simon de Valvasono fecit fieri rivum ad ducendum aquam in Valvasono de Tulmento et aqua incepit intrare die IV mensis Julii.

MCCCLXXIX die XVI Augusti capta fuit Glogia per D. Patriarcham

et Genuenses et multi fuerunt interfecti.

Eodem anno recuperata fuit Clogia per illustrissimos sapientes potentes et nobiles Dominos Venetos et duxerunt captivos quinque milia et LX Janvenses cum eorum sequacibus perierunt fame.

Da foglio di pergamena scritto in carattere del secolo XIV esistente negli Apographa Fontaniniana in Venezia nella Biblioteca Marciana Classe XIV Latin, N° 101. ~~in~~ A tergo del foglio segue ~~inferiormente~~ un'aggiunta di altro ~~poi~~ di carattere del secolo XV: ~~[illegible]~~:

MCCCCLXIV adì 29 marzo nöi Toffol di Pieri Lof e Jacomo de Chulotta camerari de la Ecclesia de Sant Martin havemo fato far una Crose nova la qual monta ducati 21 d'oro e soldi 50, la qual fagè Maestro Thadeo abitante in Spilimbergo.

MCCCCLXX venerunt Teucri in Patria Forijulii et multas villas combusserunt et conduxerunt secum multas animas Christianas et occidebant et impalabant homines et multa mala fecerunt.

Eodem anno quidam Andreas de Campagnano nobilis interfecit Ducem Mediolani in Ecclesia S. Stephani de Mediolano.

MCCCCLXX venerunt multe locuste in quantitate magna et comederunt segetes et eo anno non fuit vinum sub potestate Valvasoni et Caspi per totum quia conglaciaverunt vites.

Eodem millesimo venit quidem lupus rabiatus et interfecit ~~multos~~ quam multos et multos vulneravit, inter quos obiit quidam Antonius q. Joannis Andree de Postanzico.

Ego presbiter Petrus de Parma gubernator Ecclesie sancti Martini scripsi hec omnia. —

Jacobi XL dies indulgentiae cuilibet cuilibet pro qualibet

Anno Domini MCCCLIV indic. VII die XIV mensis octobris venit Dominus Carolus imperator gratia venerabilis Domini Nicolai patriarchae in Valvasonum, et fuit pransus in eodem castro ipse cum tota sua gente tempore Domini Simonis, Joannis et Ulvini fratrum et filiorum q. D. Ricardi de Valvasono militis. Eodem anno Dominus Symon fuit factus miles a Domino imperatore in Lombardia, et plures furlani fuerunt facti milites ab ipso imperatore.

Anno Domini MCCCLVI Dominus rex Lodoycus Ungariae venit et transivit per Forumiulium, et fuit hospitatus in tribus locis in Foroiulii, et unum hospitium fuit prope S. Vitum iuxta ecclesiam S. Nicolai, et hoc fuit die V. iunii exeunte. Et alio die hospitatus est in Sacilo. Et Dominus Patriarcha Nicolaus dedit sibi claves Sacili, et ipse retinuit pro se, et posuit ibi unum suum capitaneum, et tunc recessit, et ivit castramentatum Coneglanum, et permansit iuxta Coneglanum XVI. dies. Et illi de Coneglano fuerunt concordes cum Domino rege, et dederunt locum suum absque bello, et antequam isti fuissent concordes, illi comites de Collalto fuerunt concordes cum eo. Isto facto equitavit Tarvisium. Et ille Dominus de la Scala venit in auxilium eius cum equitibus et peditibus. Et ille de Padua fecit idem. Et illo eodem anno fecit castramentari circa Jaram alium exercitum suum in capite Istriae et totum illud quod faciebat factum fuit contra Venetos. Eodem anno lunae amisit lumen, et conversa fuit in sanguinem.

Anno Domini MCCCLXIII facta fuit pax inter Dominum Lodoycum regem Ungariae, et Venetos ista pacta quod Veneti dimiserunt Croatiam et Dalmatiam et alias terras quae erant regis Ungariae et Dominus rex Ungariae dimisit Venetis omnia castra quae acceperat in Tarvisana.

Anno Domini MCCCLIX venit Dominus Lodoycus patriarcha in patriarchatum die ultimo mensis augusti, et in eodem anno incepit mortalitas in Avenzono, et ivit quasi per totum Forumiulii, et duravit V annis, et haec mortalitas erat, quia apparebat una glandula in inguine vel sub brachio, et morebantur infra dies vel VIII vel plus, et aliqui moriebantur expuendo sanguinem et quando incipiebat mori unus in aliqua domo, nullus remanebat, nisi debilis.

Anno Domini MCCCLXV venit Dominus Marquardus de Randech patriarcha in patriarchatum die dominico ante circumcisionem Domini

Anno Domini MCCCLXI VI mensis aprilis de nocte arsit ignis in una domo in Spilimbergo qui combussit quasi totum Spilimbergum, et eo anno non pluit a principio mensis martii usque ad XX diem mensis maii.

Anno Domini MCCCLXI de mense augusti venerunt gentes Domini ducis Austriae ad damnificandum Forumiulii, et castramentatae fuerunt in vico S. Danielis, et ceciderunt forte decimam partem ovium, et modicum intraverunt rus, et Dominus Fanciscus miles de Spilimbergo una cum gentibus suis et Dominus Andreas de Fana una cum gentibus suis erant cum exercitu Domini ducis et tamen modicum damnum ei fecerunt. Ipsis videntibus quod non potuerunt eis nocere timuerunt, fine aliquo egrederentur. Venerunt Turritam, et illic steterunt pluribus diebus. Tunc recesserunt Dominus dux una cum gente sua et iverunt castramentatum Marzanum et steterunt pluribus diebus nec poterant accipere illud. Sed Dominus Prodius de Marzano dedit sibi cum isto pacto, quod debebat ei dare in feudum, sed postquam habuit, permisit eum stare octo diebus et tunc eum expulit, et dedit Domino Comiti de Goritia, et Wtrum (Budrio) sibi isto modo Dominus Schinella dedit, et Dominus Dux fecit similiter, et dedit Domino Comiti. Hoc facto venit extra Cavorganam et tractaverunt pactum Dominus patriarcha Lodoycus de la Turre una cum suis sequacibus, cum Domino duce, qui de illo, quod Dominus dux petebat, qui fuerunt concordes simul, quod Dominus Carolus imperator debet determinare istam quaestionem et quidquid quaerat concordabat cum isto quod volebat, quod daret sibi Selusam, et data fuit, et etiam quod Dominus patriarcha

et Zemenses et mult

Eodem anno recuperax

tentos et nobiles Domi

et ux Samensés acu

Da foglio di pergamena s

Apographa Fontanini

XIV Latin., N 101. un aggiunta di altro ~~[illegible]~~ carattere.

MCCCCLXIV adi 2

...menari de la Eclesia

in qual monta ducati

abitante in Spilimberg

MCCCCLXX venerunt

...rent et conduxerunt

et impalabant homine

Eodem anno quidam Andreas S. Stephani de Medelano

MCCCCLXX venerunt

comederunt segetes et

rasoni et ... a li per tut

Eodem millesimo veni...

et multos vulneravit

Andree de Postanzico

Ego presbiter Petrus de

scripsi hec omnia. —

spl. 1 a. Reg.

Breve chronicon foroiuliense

ex membrana veteri

(Habetur in cod. Fontanini ms in tit. 2 Varia mss aquileien. et alia tom 22 in 4to [nunc [illegible] apud nepotem)

[illegible] quidem auxerem exemplum quotte ex [illegible] [illegible] chronica [illegible] [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] saepe [illegible] [illegible] [illegible] quaeque [illegible] per sequuntur. Ea etiam, quae vicinum Spilimbergi oppidum attingunt, libenter memorat. Tuum vero et Datrium germanico scribende more Wtrium efferat et de [illegible] Ludovici regis (post exactam eius in Tarvisinas expeditiones descriptionem) recepta [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] facile viderim **D. Ongaro**

Anno MCCL fuerunt locustae in maxima multitudine, quae comederunt segetes minutas in maiori parte Foroiulii.

MCCCXL [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] magna multitudo [illegible] [illegible] comederunt bladum per totum Foroiulium, et per totum Trevisanum, et taliter homines [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Eodem anno Tartari intraverunt Ungariam VIII Kal. aprilis

Eodem anno sol obscuratus est circa meridiem, et tenebrae fuerunt [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

MCCLXVI in S. Laurentio combustum fuit Spilimbergum

anno Dni MCCLIX migravit ad Dominum magnificus et potens Dnus Ezelinus de Romano

Anno Dni MCCLXVII Gregorius patriarcha captus fuit a comite Alberto. Eodem anno [illegible] [illegible] mortuus est idem patriarcha

Anno Dni MCCLXXXVIIII (sic) venit Dnus Raymundus Patriarcha in Foroiulii

Anno Dni MCCLXXXVIIII [illegible] est [illegible] Roma [illegible] [illegible] patriarcham Raymundum [illegible] [illegible] [illegible].

Anno Dni MCCLXXXXIX mortuus est Dnus Raymundus patriarcha die Lunae

Anno Dni MCCLXXXXIX die octavo exeunte Junii fuit privata electio facta in Dominum [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de [illegible] patriarchatum Dno Petro [illegible] archiepiscopo [illegible] [illegible] [illegible] in Foroiulium in patriarchatum praedictum octavo die [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in Spilimbergo II die exeunte septembris.

Anno Dni MCCC habuit idem Dnus Patriarcha guerram cum Dnis Com[illegible] [illegible] Goritiae et Gerardo de Camino, quia Dnus Gerardus receperat terram de Sacilo.

Anno Dni MCCC die decima intrante Februario mortuus est Dnus Petrus patriarcha

Anno Dni MCCCII factus est Dnus Ottobonus patriarcha et Dnus Paganus factus est [illegible] Paduae [illegible] [illegible] [illegible] Dnus Manfredus Capitaneus de Mediano, et introducti [illegible] de la Turre. Et Karolus rex [illegible] terra [illegible] [illegible] [illegible] expulsi [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] Dnus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Foroiulio die [illegible] XIV intrante augusto et eodem anno data fuit [illegible] [illegible] XX [illegible]

[illegible] Dni MCCCL [illegible] [illegible] fuit [illegible] Dnus Bertrandus Dei gratia patriarcha [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Nicolao de Rickenvelde a gente Dni [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mortem [illegible] venit Dux austriae [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] in eodem anno

Anno Dni MCCCLI venit venerabilis Dnus Nicolaus frater Caroli imperatoris Dei gratia aquilegiensis patriarcha in patriarchatum die XXIII maii

Anno Dni MCCCLIV ind. VII die XVIII mensis aprilis [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] in [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] bonis hominibus collegerunt in maxima quantitate, et praesentatum fuit Dno Patriarchae et Dno episcopo Concordiensi, et ipsi tunc dederunt ecclesiae S. Martini et SS. Philippi et

deberet simul cum eo Duce equitare ad imperatorem, et deberet ducere secum Dominum Symonem militem de Valvasone et Dominum Franciscum de Savorgnano et ita fuit affirmatum. Dominus Patriarcha ivit cum exercitu Domini Ducis et in ibi vere fuit. Hic Dominus Dux voluit de Venetiis per portum gregarium (sic), et Dominus secum Dominum Symonem et Dominum Franciscum ponendo eis magnum honorem et fecit solvi sibi quasi omnes expensas, et postquam fuerunt reversi a Venetiis iverunt Ostarium cum cum Domino Duce, et recesserunt die VI octobris. Quando fuerunt in Ostarium, tunc imperator incepit facere guerram cum Domino Duce ... Dux voluit, quod Dominus patriarcha daret sibi quam plura castra, et fuerat facere unum privilegium cum sua voluntate.

Anno Domini MCCCLXIII die VI mensis septembris venerunt gentes Domini Ducis Austriae una cum aliis de Spilimbergo, et fecerunt magnam revolutionem circa Valvasonum, et iverunt ad S. Vitum, et ibi erat patriarcha cum suis gentibus, et nullus egressus fuit ad inimicos. Tunc inimici Ecclesiae Aquilegiensis recesserunt Valvasonum, et posuerunt ignem in segetibus dominorum, videlicet Domini Symonis militis, et Domini Ulvini eius fratris, et ignis de una segete, qui erat penes fossatum Burgi, saltavit propter ventum in Burgum, et combustus fuit totum Burgum (sic) et in eodem die combusserunt Arzinum et Arzinutum.

Anno Domini MCCCLXIV die VIII mensis augusti venerunt locustae in Foroiulii, et eiusdem mensis die XVIII venerunt locustae in tanta multitudine, quam arena maris, quod sol qui non videbatur et durant duabus horis cum dimidia, et descenderunt in campos Valvasoni, Arzini, S. Laurentii, S. Martini, Arzinuti, Postonichi, S. Georgii, et Vrave. Et comederunt totum primum milium, et herbam, et folia milgi, et permanserunt in istis contratis usque ad vesperam, et tunc recesserunt ultra usus montaneas, et pluribus noctibus transitant in tanta multitudine quod non potest dici. Et post istas venerunt adhuc multae, et comederunt sorgum, et siliginem (?), quae erat seminata, et non remansit pro illo anno, imo iterum seminaverunt. Item eodem anno Dominus Symon de Valvasono miles fecit fieri Rivum ad ducendum aquam in Valvasono de Tilimento, et aqua incepit intrare in Valvasonum die IV m. Julii.

MCCCLXXIX. Die XVI m. Augusti capta fuit Clogia per Dominum Ducanum et per Januenses et multi fuerunt interfecti. Eodem millesimo recuperata fuit Clogia per illustrissimos, sapientes, potentes et nobiles Dominos Venetos et duxerunt captivos quinque millia; et XL Januenses cum eorum sequacibus perierunt fame.

sic

MCCCCLXX. Venerunt Teucri[13] in Patriam Foriulii et combusserunt multas villas, et conduxerunt secum multas animas christianas, et occidebant, et capiebant homines, multaque mala fecerunt. Eodem anno quidam Andreas de Lampugnano nobilis interfecit ducem Mediolani in ecclesia S. Stephani in Mediolano.

Eodem millesimo venerunt multae locustae in quantitate magna, et comederunt segetes minutas in multibus partibus Foriulii, et eo anno non fuit vinum sub potestate Valvasoni.

Eodem millesimo venit quidam lupus rabidus et morsit multos, et multos vulneravit inter quos ... quidam Antonius q. Joannis Andreae de Postoncho.

Ego presbyter Petrus de Parma gubernator ecclesiae S. Martini scripsi ...[14]

---

(13) Habetur inter lineas vel correctio in hoc extremo verbo ubi enim prius ... quod magis credat (... hac ...) modo legitur omnia

et Genuensess et ma

Eodem anno venuper

tentes et nobiles Do

et LX Januenses

Da foglio di pergamena

Apographa Fontana

XIV Latini, N° 101

un aggiunta di altro

~~per poi~~ càmbi

MCCCCLXIV adi

numerari de la Eccle

la qual monta duca

abitante in Spilim

MCCCCLXX venen

serunt et andixer

et impalabant hos ... lapia

Eodem anno quidam A

S. Stephani de Medela

MCCCC LXX vene

comederunt segetes

vasori et quasi per

Eodem millesimo ... ultos

et multos vulnera

Andrec de Portan

Ego presbiter Pie

scripsi hec omnia

Johannis Candidi J. U. Doctoris

Chronicon Forojuliense

ab anno 1499 ad annum 1522

ex Autographo.

1499 de mense Septembris die 29 venit in hac Patria Foriiulii Scander capitaneus Turcarum cum exercitu septem millium equitum levium et abduxit ex hac Patria decem mille animas et plures ac concremavit multas villas, inter alias Villam Pantianici simul oppugnavit. Cortinam dicti vici, hominesque ibidem existentes partim interempti, partim abducti. Nec ullus ascendentium, descendentium aut collateralium q. Thome [illegible] livellarii D. Nicolai de Candidis de Utino habitantis in Pantianico in una domo dicti D. Nicolai.

1505. D. Joannes de Candidis Doctor [illegible] fecit unum Sepulchrum lapideum auratum in Ecclesia Collegiata Utini in Sacello Sanctorum Hermagore et Fortunati quondam Domino Niclao Candido suo patri, in quo Sepulchro fuerunt insculpta Carmina cum Insignibus lineam tenentibus capsam funeralem

Cur age nigranti lapis hic in funere candet?
Candidus albet adhuc hic quia Nicoleos.
Luna et tenebras fugat hinc quia Candida gens hec
Nescit in obscuro stare nec atra mori.

Et in loco supra capsam antedictam: Niclao Familia et re
Candido F. P.S. (1)

(1) Seguono 23 brevi Epitaffj latini in versi di [illegible] dal più [illegible] d'Utini.
Due soli portano il nome dell'Autore e qui li tralasciamo.

Franciscus Tulmatinus Doctor.

Candida in obscuris recubat jam ossa sepultus

Ecce quod irradiat luna etiam cineres.

Non tamen hunc lunae demissa lumine fulget

Nicolaos virtus vendicat hunc tenebris.

Francisci Portii.

Cur lapsus hic albet? cur pallet luna? refertur

Candidus a niveo marmore Nicolaus.

Hujus luna obitu gaudet quia sumptus olympo

Pallet at ipsius vita nitore viri.

1508 de mense Februarii dum Maximilianus Romanorum rex misisset duo millia peditum teutonicorum ducente ipsos Sixto de Ispruck equite per viam Cadubrii. Reliquo exercitu bellatorum XV millium per Civitatem Tridentinam descendente, ex quibus bellatoribus peditum trecentorum ductor erat D. Galassius de Castro Campi consanguineus nostrae Domus de Candidis. Quapropter hostiliter sese opponentibus Nicolao Ursino Pitiglani Comite exercitus Venetorum Capitaneo ac Joanne Jacobo Trivultio exercitus Francorum Gubernatore, similiter se opponente per Cadubrinos saltus Bartholomeo Liviano exercitus Forojuliensis ductore, die iovis commisso praelio ipsum Sixtum cum mille quingentis interfecit, reliquis quingentis captis; arxque Cadubrinae Plebis recuperata.

1508 die 10 Aprilis. Orto bello inter Illustrissimum Domi=
nium Venetorum confederatum cum Serenissimo Ludovico Rege
Francorum ex una et Serenissimum Dominum Maximilianum
Augustum Romanorum Regem ex altera ex eo quod volebat ingredi
Italiam armata manu et auferre Regi Franciae Ducatum Mediolani,
ei capta fuit Arx Cormoni ab exercitu Venetorum in quo erant
equites armigeri mille videlicet equites quatuor mille, equites
leves quingenti et pedites quatuor mille. Provisore Georgio Cornelio
Senato, Gubernatore Generali exercitus Bartholomeo Liviano cive
Romano — Qui locus Cormoni anno sequenti 1509 de mense Maii
restitutus fuit per Venetos praefato Romanorum Regi simulatque
Belgradum, Portusnaonem, Duynum, Tergestum, Flumen et alii
loci excepti, quia ipse Romanorum Rex inierat foedus cum Summo Pontifice
et cum Regibus Franciae et Hispaniae, nam Summus Pontifex volebat
quod Veneti redderent Sanctae Romanae Ecclesiae Civitates Ravennae, Arimini,
Cerviae, Faventiae; Rex vero Hispaniae Civitates et Portus Brundisii, Trani,
Hydrunti et Monopolis suo Neapolitano regno spectantes. Rex vero Francorum
de mense Maii praedicto cum exercitu quinquaginta mille bellatorum
transeundo flumen Abduae, quod erat tunc limes inter Venetos et Me=
diolanensem Ducatum ipsius Francorum Regis, venit prope Pandinum, ubi
illata (15 Maii) magna strage peditibus fugatisque equitibus Ve=
netorum per deditionem cepit Caravagium, Civitatesque Bergomi, Bri=
xiae et Cremonae, Cremam, necnon per vim Pischeriam trucidatis omnibus
in ea existentibus. Dedentibus se quamprimum Maximiliano im=
perio Civitatibus Verona, Vincentia, Padua, Feltro, Beluno, Ceneta,
Serravallo et aliis pluribus oppidis vicinis. Veneti vero tunc resti=
tuerunt Sanctae Romanae Ecclesiae Ravennam aliasque Civitates praedictas
et Regi Hispaniae Brundisium atque alia loca, postea Romanorum Regi
Goritiam, Tergestum utraque oppida de quibus supra, sperantes quod

Summus Pontifex et Reges, redditis ipsis locis, cessarent ulterius contra eos procedere. Quod tamen longe aliter evenit; quapropter statuentes Veneti sese viriliter tueri, collecto et ingenti reparato exercitu, Civitatem Paduae non satis imperiali munitam praesidio, patefacta per proditionem porta Sanctae Crucis, in ipsa Civitate imposuerunt homines ultra quadraginta mille. Maximilianus vero cum maximo exercitu tam suo quam colligatorum Pontificis et Regum mense Septembri obsedit ipsam urbem Patavinam, ubi per totum mensem innumerabilibus bombardarum ictibus demoliendo ultra trecentos passus murorum, Venetis sese fortiter defendentibus, re infecta recessit Vincentiam versus. Et dum idem Romanorum Rex Paduam premeret, Veneti per deditionem in Foro Julii ceperunt Portumnaonem, Belgradum et Castrum novum, incendiisque et rapinis Cormonum et nonnullas vicinas villas invadendo, atque domum nostram (dicitur Candidorum) sitam in Cormono super montem, urbanam satis devastando, eripiendoque in ea suppellectilia, frumentum et vinum existentia cum non mediocri detrimento.

1509 Villa Sancti Canciani dum praest. Aquileia vocatur ad Aquas Gradatas fuit de anno 1509 direpta et incendio crematur ab exercitu teutonico cuius ductor erat Henricus Dux Brunsvigae ac Luneburgi, supremus capitaneus Maiestatis Maximiliani Caesareae et locumtenens, depraedatis incensisque fere omnibus aliis villis a Montefalcone usque villas Cargnani et Bredamani. Cum multis quoque fuerunt praefatus D. Dux nec non D. Joannes Rauber Episcopus Laybacensis ac Michael atque Christophorus de Frangepanibus Comites Croatiae cum praedicto exercitu numero circiter equites quatuor mille ac pedites quinque mille, inter quos Bosni sclopetarii mille, aderant etiam magnus numerus rusticorum de Cormono, Goritia et regionibus

viciniis, locantes dictum exercitum prope Utinum in loco nuncupato Cervello in via qua ex Utino itur Aquileiam prope Villam Cussignaci, ibi permanentes a die Jovis 26 mensis Julii usque ad diem Dominicam sequentem. Sed quia Civitas Utini erat munita defensoribus, renuentes praedicti hostes propius invadere ipsam urbem, recedentes iverunt versus Abbatiam Rosacensem, quam illis diebus per deditionem ceperunt et mox per Civitatenses in dicta Abbatia centum peditibus impositis, exercitus hostilis per vim capta Abbatia omnibus in ea existentibus trucidatis, processit quamprimum contra Civitatem Austriae castrametantes sub burgo Sancti Dominici die 29 Julii usque ad diem secundam Augusti, bombardis deijiciendo partem murorum dicti burgi et acriter oppugnando dictum locum. Sed quia in dicta Civitate erat validum praesidium cuius magna pars ab Utino missa aderat, nec non quia die prima Augusti ex Utino exiit Joannes Paulus Gradonicus Provisor cum trecentis viris equestribus ex quibus fere centum capti ac interfecti ab hostibus fuerunt, ac quia in oppugnatione praedicta ultra quingent. ex hostibus perierant, re infecta recessit versus Goritiam. Hostesque ipsi nonnulla deinde castella videlicet Tulminum et Castrum novum in Histria et Rappach ceperunt, dum de mense Septembris Maximilianus Caesar cum maximo exercitu centum mille hominum teutonicorum, Francorum, Hispanorum atque Italicorum ab Julio II Summo Pontifice atque Ludovico XII Francorum Rege nec non Ferdinando Rege Hispaniarum et a Florentinis, Alfonso Duce Ferrariae et Francisco Marchione Mantuae destinatis premeret urbem Paduae.

Anno 1513, die 12 Decembris Germani ex Goritia equites quadraginta, pedites
sexcenti Christoforo Frangipanio duce, per duas horas ante diluculum
tam celeri gressu Maranum applicantes nemine quicquam suspicante
ceperunt, per portam eos introducente Bartholo Mortegliani sacerdote,
quam ut aliquas res adduceret commentus ab Alexandro Marcello
Pretore aperiendam impetravit, eodem capto et custodibus. Locus erat
incumbentibus palude et mari natura ipsa et assidua praecedentium
annorum opere mira arte munitus. Quem solum Veneti ad
tutandam ab hostibus reliquam Patriam impositis a mari militibus
~~adservari sperabant. Ut ipsum sic ignave deperditum recuperarent~~
Veneti protinus ingenti ardore ~~accensi decernentes~~ oppugnari oppidum
~~tam a mari quam a terra miserunt triremes quinque, barbottas~~
12 et fere centum barchas armatas, Provisore Vincentio Capello.
Ex Utino vero Baldasar Scipio cum equestribus ~~octingentis~~, pedi-
tibus quingentis et electis villicis quatuor mille. A mari tantum
pugnatum est triremes ascendente Scipione, a terra non omnino
inexpugnabile visum est. Sed intrantibus Germanis cum peditibus quinque
millium ac 12 [illegible] terrestribus equitibus cuius erat retroguardius
Jacobus a Zitenbergius ~~Utrinque~~ pedestres et maritimi milites tam repente
non valentes naves ascendere [illegible] hostibus, vulnerato
in facie Scipione et ultra quingenti interemptis et mari obrutis,
relicta una triremi in parte hostium notarum turpissime aufugientes
1514 abierunt. Germani, dimisso valido praesidio, praesidente Andrea
Folchinstain ad Montemfalconem qui olim Verruca dicebatur profecti,
capta per vim arce quadraginta peditibus obtruncatis, oppidum per
deditionem acceperunt. Veneti iterum ardore cupientes Maranum recu-
perare, missis nonnullis navigiis armatis Provisore Andrea Capello
atque a continenti exercitu equitum et peditum nec non ingenti numero
Forojuliensium villicorum Joanne Paulo Manfrono Ductore insigni et Joanne

Victorio Provisore gubernantibus, expugnatione Segnis tentata et Germanorum praesidio aliquando prodeunte non sine caedibus oppugnantium, tam a galeis quam a terra diutius per duos menses excussis pilis ferreis per basiliscos et canonos ac huiusmodi artillerias, re infecta, adveniente vero Germanorum exercitu ductoribus Ioanne Auspergen et Sigismundo Roginsdorf, abierunt. Interim enim dum Maranum oppugnabatur, factis aliquibus excursionibus a Comite Christoforo Frangipanio qui caput Gradiscam se receperat, tandem male providus in excursione a Ioanne Victorio et Stradiotis captus, Venetias ducitur, sese ~~Germanici~~ exercitu in Villam Pradamani non longe ab Utino reducente. Germanici autem castris instructo castello Porpeto per varias Patriae villas discurrentibus, igne et ferro vastantibus, Maranoque militibus et tormentis apprime munito, reversi sunt ad Gradiscam. Ex qua non multos post dies prodeuntes Germani copias Venetorum apud villam Castellionis Stratae commorantes, capto Ioanne Victorio Provisore, quamplurimis caesis et captis fugaverunt.

1514, die 14 Februarii Exercitus Germanicus e Goritia egressus ductoribus Christoforo Frangipanio Segnae, Vegliae, Modrusiae Comite, Ioanne de Aursperg Barone Sumbergi, Sigismundo de Tettaner Pincerna Caesaris, Giorgio Renspenger supremo peditum Capitaneo, Guidone de la Turre, Bernardino Raunicher et Georgio Mecher vicedomino Labacense Commissariis Caesareis cum equitibus mille, peditibus duobus mille ipsos sequentibus multo pluribus non stipendiariis militibus cum 46 bombardis aereis magnis Agellum vicum Aquileiensem applicuit. Quem cum Venetorum exercitus Utini residens praesensit nocte clam aufugiens Sacilum versus iter direxit. Civitas vero Utinensis videns Iacobum Baduarium Locumtenentem et Ioannem Victorium Provisorem sic ignominiose cum exercitu valido migrasse, in eo nam erant equites ultra mille, pedites

quadringenti; ultra duo mille, missis ad Caesareos Capitaneos Oratoribus deditionem fecit imperio Maximiliani Caesaris, imposita civibus multa ducatorum quatuor millium, quam ex venditione Datii Olei quibusdam conciuibus suis persolverunt. Utinenses, secuta reliqua Patria usque ad Sacilum praeter Osopium et Clausam se dedidit. Ad Osopium protinus exercitus profectus in quo erant Theodorus Burgus ductor cum equis 60 et Hieronimus Savorgnanus cum aliis 150, ubi post dies 15 missis per Commissarios praefatos Andreas Rauber cum peditibus quingentis ad Clausam Antagemmata quae capto Osopio crudelissime omnes trucidassent per nuntium quendam falso intellecto, concordite Joannes Franciscus Diedus Castellanus et Georgius Bragola se dederunt, eam receperunt. Ab Osopio Germani post dies 45 aufugati Bartholomeo Liviano ex Patavio cum equis duobus mille et peditibus tribus mille ad Portumnaonem profecto, in quo Rizanus Capitaneus cum equis 400, itaque expugnato oppido, capto Rizano et militibus et direpto, tantus terror Germanis est incussus ut celerrime versus Clausam aufugerunt.

Interim dum Osopium oppugnatur homines Vici Mutiani prope Maranum, interfectis nonnullis nuntiis Caesareis post iuramentum fidelitatis, frumentum quod Maranenses ad molendina miserant, eversis molendinis diripuere; ob quae ira Commissarii Caesarei succensi, detentis omnibus Mutianensibus qui erant centum quatuor in Glemona, erui fecerunt ambos oculos singulis vigesimum annum egressis. Caeteris iunioribus eruto uno tantum oculo deformataque facie per incisionem in crucis signum ac tribus digitis cuilibet incisis ad exitium formidabile universis illis diripientibus aliorum bona et se incompte rebus.

1517, die Jovis XI Aprilis cantata missa post supplicationem Cleri ac Populi solemnem primus Lapis Castello erigendo in Utinensi Civitate a Clar.mo Sancto Cornelio Praeside positus fuit. Cui rei Ego Joannes Candidus interfui. Inscriptionemque huic marmori mandante Praeside ad perpetuam rei memoriam composui.

1508 die 20 Aprilis. D. Thomas q. D. Vitalis de Candidis. Cum exercitus Ill^mi Dominii Venetorum expugnasset Cortinam atque Castrum Cormoni et subinde ad Goritiam procedentes, quam aliquantum oppugnatam pace deditionem ceperunt, idem D. Thomas, ut morem gereret Magnifico Domino Provisori et Gubernatori exercitus predicti et pro affinitate quam habebat cum Spectabili Milite D. Simone Fulcher de Cucagna patrono Vallis Roncine, adequitavit ad Castellum ipsius Vallis, ut induceret custodes Castelli predicti ad deditionem faciendam, et non expectarent talem direptionem et ruinam, qualem illi de Cormons passi fuerant, atque illi de Goritia iam ante oculos habebant, sique D. Thomas ab incolis Vallis Roncine incognitus ex ictu scloppeti miserabiliter vulneratus cecidit, cuius cadaver, D. Johannes Doctor, huius pientissimus frater Utinum afferri curavit, honoratissimisque exequiis in maiorum suorum sepulchrum maxima funerali pompa condi fecit, ubi etiam in dicta Valle vulnerati nonnulli comites predicti D. Thome occubuerunt. De morte huius Thome Candidi mentionem fecit P[etrus] L[eoneus] Cinthius poeta in opusculo suo Historie de Bello Goritiano ad Illustrem Bartholomeum Livianum exercitus Imperatorem, cuius poete carmina de Thoma predicto hic apposita sunt.

Non vallis Roncina procul sub rupibus altis
Lanigeris gaudet Divi servire triumphis,
Non vallis desunt campi, nec mollia desunt
Pabula: sunt saltus, fauces nemorosque silva
Huc properata suos deflectunt nubila cursus,
Hic animose Thoma trajecto in pectore plumbo
Candide procumbis patrie pietatis amore
Quantos funeribus gemitus, suspiria quanta
Edere sunt soliti natorum morte parentes
In mestos questus, tantam gens Candida duxit
Letitiam: tecum oculos, vultusque serenos

Gintata est imperij audito funere alumni
~~Pro dolor patria, quo luce est carior omni~~
Cuius cedat fati non ulla oblivia laudem
Obvius adversis non virtutem exuit ullam.
~~Aetate reluctando quam spiritus ivit in auras~~
~~Non ergo immerito cognomine Candida proles~~
~~Dicitur illa quoque olim Castello venit ab alto~~
Roctorum, memorante prisco quem nomine campum
Illustri Comitum praefulgens stemmate patrum
O scelus horrendum viridi fraudata iuventa
Si captivus eras meliori Candide fato
~~Iacta tuum saltem transisset lancea pectus,~~
Sive ictu valido penetrasset nobilis ensis.
~~Floruit ille animis clarus virtute paterna~~
~~Non Latium contentus erat visisse superbum~~
Transnatat immitis tumidis Lestrigonas undis
Gethin diversum, durosque petivit Iberos
~~Ultima quem Tyle nostro non conspicit caelo~~
Obstupuit visum iuvenem mirata Latinum.

T

= Arcem Iuliis a militibus C. Iulii Caes. conditam: Dein ab Attila Hunnorum rege auctam et Hunniensem appellatam vetustate terraemotu incendioque absumptam Iacobus Cornelius Praeses clara Scipionum soboles intra annum unum a solo erexit atque perfecit. Anno Christi MDXVII. =

1522 die sancti Stephani post festum nativitatis Domini nostri, thalamus D. Ioannis Candidi, aula et bibliotheca incendio exarsit cum omni ornatu et nisi praeter complurium auxilium Corpus Christi sacrati flammis allatum divinam opem praestitisset actum de universa domo esset; adeo incendium processerat ut Dei manu non humana extinctum tam repente compertum.

(dall'autografo nell'Archivio [illegible] in Udine)

Fine. (Trascritto da V. Joppi 12 Luglio 1884.

[illegible] ... [illegible]

3 [illegible] ... [illegible]

[illegible] ... Bernard ... [illegible]

illustri ... [illegible]

1320 [illegible]

[illegible] ... [illegible]

1326 indictione quarta decima [illegible] ... [illegible]

1393 [illegible] sexta [illegible] ... [illegible]
de Manzano [illegible] ... [illegible]

1341 de mense Augusti [illegible] ... Francisci de Manzano [illegible] ... [illegible]
[illegible] ... de Budrio [illegible] ... [illegible]
[illegible] ... [illegible]
[illegible] Aquilegiensis [illegible] Nicolai [illegible] ... [illegible]
[illegible] ... [illegible]

[illegible] ex veterum Parlamenti excerpta per Antonium Nicoletum, Ottaviani filium.

Anno Domini [illegible] 65 [illegible] Lodovicus [illegible] Patriarcha Aquileiensis [illegible] quam constitutum est [illegible] Par[illegible] de [illegible] qui convocato [illegible] Patrie [illegible] pluribus annis a D. Austrie ducibus possessam [illegible] inter quas hoc fuit unum [illegible] ut liceret viris [illegible] Venzoni [illegible] in suam electione [illegible] eum, confirmandum tamen [illegible] Dominum Patriarcham [illegible] eundem.

[illegible] 1360 Carolus Romanorum Rex in Patrium Foriiulij accessit, [illegible] obviam [illegible] cum Dominum Comitem Spectabilis, et generosus D. Meynardu, [illegible]

[illegible] Domini 1374, vel circa [illegible] in Patria Foriiulij inter Carolum Romanorum [illegible] [illegible] et Patriarcham Aquilejensem ex una [illegible] inter D. Venetos. Quae quidem Guerra diutissime duravit [illegible]

Anno Domini 1419 Civitas Austrie obedi[illegible] [illegible] Venetorum Dominio: quamobrem Lodovicus Patriarcha ob obedientiam sibi sublatam, in tota Patria, [illegible] omnia bona illorum de Civitate Austrie, accepit, ad fiscum suam reducens.

Anno [illegible] de [illegible] [illegible] D. [illegible] Aquileiensis ad [illegible] curiam [illegible]

Anno Domini [illegible] indictione quarta [illegible] [illegible] temporis [illegible]

[illegible] Nicolaus [illegible] Not[illegible]

Anno Domini MCCCX[illegible] D. Henricus Goritie, et Tirolis Comes [illegible] Generalis [illegible] [illegible] [illegible] incolumis, pestem [illegible] [illegible] Lazzarinus [illegible] filius, ac [illegible] [illegible] Nicol[illegible] publicus instrumentus [illegible] mihi [illegible] nobili viro Alberto [illegible]

[illegible] 3 iunij Nobilis vir [illegible] Fratinus [illegible] nobili [illegible] Fratinus [illegible] ex Fratinorum familia [illegible] [illegible] Senatus consensu.

[illegible] coelo [illegible] [illegible] [illegible] fuerunt [illegible] [illegible]

... ac amicorum.

Anno domini MCCCXLVI fuit fames per totam Italiam tam magna quod nunquam fuit tam magna a tempore Elysei prophete. Excerpta est ex missali antiquissimo quod extat in Sacristia Ecclesie divi Stephani Civitatis austrie.

Anno domini MCCCXLVIII fuere Guerre in ForoJulij tam magne inter dominum Bertrandum Patriarcham Aquilegiensem, et inter D. [illegible] Gorit[ie] [illegible] quod maior pars ForiJulij destructa fuit. Ex eodem.

Anno domini MCCCL. prelium fuit iuxta Aquam, que vocatur [illegible] inter gentes dominorum Patriarche Bertrandi et [illegible] Gorit[ie] [illegible], taliter quod Pat: Bertrandus interfectus fuit, et D. Fran[cisc]us de Savorgnano fuit captus, et D. Girardus de Cucagna cum [illegible] eorum. Ex eodem.

[illegible]

[illegible] mense [illegible] [illegible]

[illegible] g[illegible] anno [illegible]

[illegible] Di xxiiij [illegible] corpus [illegible] ac doc[illegible] Fratrum [illegible] quem [illegible] Spiritus [illegible] tota civitas [illegible] venit [illegible] admiratione.

[illegible] Ill.mus ac [illegible]issimus D. D. Sforzia Palavicinus generalis [illegible] venetiarum dominii [illegible] in civitatem [illegible] Quem [illegible] Hospitatus, et domi [illegible] Brescia [illegible] quid futurum [illegible]

[illegible] meridiem [illegible] mensis Julij [illegible] circa Solem [illegible] vocatur [illegible] solem [illegible] Et hoc [illegible] celo [illegible]

[illegible] di mense Augusti inter Cremonenses, quibus [illegible] Hispaniæ Rex, ac Bergomenses, quos [illegible] dominium venetorum [illegible] quæ [illegible] vocatur [illegible] illorum [illegible]

[illegible] 25 Februarij [illegible] D. Franciscus de [illegible] monachus [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] d'ottobre [illegible] Antonij, Michaelis, Hectoris, et Rogerij qui [illegible]

Gregorutti. Iscrizioni Romane.

Trieste. 1877

(Dal Vol. 5° dell'Archeogr. Triest. N. S.)

Al Chiarissimo Sig.re

Vincenzo Joppi. Omaggio

dell'A.

Franceschino di Pordenone?

Odorico notajo di Pordenone (Fontana)
autore della Cronaca.
nato 28 giugno 1283
morto 25 marzo 1335

Giovanni
nato luglio 1308

Agnese
n. 30 agosto 1307

Altiflora
n. 22 agosto

Clara
n. 16 settembre 1322

Memoriale di Odorico Fontana
Notajo e Maestro in Pordenone

Ego. Odoricus q.m D. Francisci de Portunaonis facere volo mentionem prius de meo ortu. Tempore mee nativitatis currebat M.CC.LXIII. dies secunda Junii: et tempore quo duxi uxorem eram XXXVII annorum, et contingebat XXXVIII.

MCCXCII

Henricus Comes Goritiensis fecit conflictum ante Belgradum super exercitum D. Patriarche Raymundi, mense Martii.

MCCCVIII

Dux Austrie nomine Albertus, dum Rex Romanorum nomine Adulphus misisset nuntios ad dictum Ducem, quia volebat eum visitare, injusta timens ne australe

[illegible]

derunt, et eo derupto ivit Morutium, et habuit ipsum cum quibusdam pactis. Destruxit Pers, dein ivit Villaltam, quam non potuit habere. Tandem Paduanis et Tarvisinis deficientibus, quibus promiserat adjuvare eos prope Sacilum, quem non ceperat pars adversa Comiti; quasi omnes, relicto Sacramento, venerunt ad mandatum Domini Comitis, preter illum de Cucanea, de Prampercho, de Villalta Dominum Federicum et Dominum Lodoycum de Porciliis tunc Capitaneum Portusnaonis.

Hec vero discordia duravit usque ad festum Sancti Johannis decollati, tertio exeunte Augusto: tunc facte sunt trevue; et eadem die Pisani habuerunt victoriam contra Florentinos, ubi conflicti fuerunt ultra quadraginta millia, de quibus pauci, relictis spoliis suis, equis, armis et tentoriis, dampnum ad valorem unius milionis, evaserunt: quorum Capitaneus erat Frater Regis Roberti dictus Princeps, cujus filius mortuus fuit et ejus frater bastardus. Et non fuit quasi aliqua domus Florentie nobilis, que non amisisset unum, vel duos, vel plures. Capitaneus illorum de Pisis erat quidam Nobilis de Marchia nomine Uguzon de la Fasola, cujus filius mortuus fuit illa die. Hoc fuit apud Montem Catinum, in castro Pisanorum, quod obsederant Florentini.

MCCCXVI.

Die XI. exeunte Aprili. In Prata dum aliqui fabri laborarent, ignis succensus est in domo, deinde progressus ad domos circumstantes, combuxit totam Pratam, preter illas domos incipiendo a Castro versus Orientem,

biles qui erant extra, foris stabant; et custodiebant Civitatem cum Domino Odorico de Cucanea, quem fecerunt eorum Capitaneum cum ducentis stipendiariis, centum elmis et centum balistariis. Eodem mense Paduani convenere cum Domino Cane hoc modo, ut D. Canis haberet Montemsilicem cum dominio et quasdam alias munitiones. et omnes expulsi de Padua infra duos menses redirent, facta eis plena restitutione suorum bonorum, et omnes Forbanniti de Verona et de Vicentia debeant expelli de Padua, quod fuit maximi vituperii Paduanorum.

Eodem anno in Vigilia Sancti Bartolomei, circa dimidiam noctem ignis succensus est in Portunaonis versus molendinum superiorem, et combussit quasi totam Terram: et postmodum omnes inceperunt laborare de muro, quia antea domus erant quasi omnes de lignamine.

Primo Octobris. Invasit D. Canis Tarvisinos, et obsedit Civitatem, et obtinuit Montembellunam totam; et multi Nobiles Tarvisini astabant sibi, inter quos duo ex Advocatis, illi de Volnico, et ille de Montefumo, de Coneglano Dominus Montfloritus de Coderta, et alii quam plures, illi de Camino superiori et inferiori; et obtinuit omnes quasi munitiones in Diocesi Tarvisina preter Coneglanum, Castrum Franchum et Mestre, et destruxit omnes burgos Civitatis et quasi omnes villas, preter affidatas, et recessit circa festum Andree.

Post hec D. Wecello de Camino obsedit Coneglanum, prius facto conflictu contra Tarvisinos primo Januarii in sequenti anno apud pontem Plavi. Isto medio Tarvisini miserunt Nuntios ad Ducem Austrie, supponentes se dominio suo. qui remisit nuntios suos honorabiles Domi-

no Cani, scilicet Dominum Episcopum Laventinum ejus Capellanum, et ejus Cancellarium.

MCCCXIX.

Post hec in M.CCC.XIX. prefatus D. Wecello obsedit Coneglanum, ab Epiphania usque ad dimidium Junii, cum magno exercitu, in quo expendidit ultra C. millia librarum; et tandem D. Comes Goritie ejus cognatus sub fraude removit obsidionem, et factus fuit Vicarius Tarvisii pro Duce Austrie nomine ipsius.

Dum D. Canis esset in obsidione Padue, et Dominus Comes Goritie esset Vicarius Regis in Tarvisio, concordati sunt cum juramento hoc modo, quod Dominus Canis restituet Domino Comiti Montembellunam et Asilum, et expulsi dicte Terre debeant redire constituti in omnibus suis juribus, et Comes debeat servire Domino Cani contra Paduam cum centum equitibus: sed Comes de mandato Domini Regis, ut dicitur, recepit Vicariam Padue contra Dominum Canem, et ita orta est maxima discordia inter eos, nec Dominus Comes poterat intrare Paduam, quia Dominus Canis obsidebat eam cum maximo exercitu. Tandem D. Comes cum auxilio Domini Regis, et circa Natalem ejusdem anni conduxit ultra mille elmos sine balistariis, inter quos erant multi Nobiles, scilicet ille de Walse, ille de Owenstain, de Fanemberch, Gralant et alii multi, quos obmitto: faciendo transitum per Forumjulii, destruxerunt villas et precipue Curiamnaonis, et venerunt Tarvisium. Tandem quia videbant non posse nocere Domino Cani, convenerunt cum eo,

misit pro eo ad quoddam Colloquium in Civitate de Belluno, et dum esset Episcopus cum eo in Ecclesia Fratrum Minorum, fecit eum interfici coram se: deinde ivit Feltrum, et occupavit eum cum magna comitiva; sed Decanus et quidam alii Nobiles fecerunt venire Dominum Sinum, qui erat nepos illorum de Romano et gentem Domini Canis Feltrum, et tradiderunt eis locum; et D. Wecello arripuit fugam, et ivit in Civitatem ubi fuerat interfectus Episcopus; et D. Canis misit gentem suam et obsedit Cividatum: sed D. Wecello cum quibusdam stipendiariis erat ex opposito. Tandem fecerunt treguas per totum Augustum, deinde producte cum intervallo usque ad festum omnium Sanctorum.

In festo Galli, die Veneris incepit pluere de die et non multum, in nocte fortiter, et in Sabbato sequenti circa tota nocte fuit maxima pluvia, pro qua facte sunt inundationes maxime aquarum per totum Forumjulii juxta flumina, quarum non habebatur memoria a C. annis citra, atque in Alemania, et Lombardia. Et Prata submersa fuit tota usque ad trabes, et palatium quasi per unum passum Communis; et fuit mirabile de tanta inundatione, quod veniente diluvio duorum dierum, in tertia, scilicet die Dominico et sequenti die lune factum fuerit divinum judicium.

MCCCXXII.

Die Jovis de mense Septembris, in Festo Michaelis. Dux Austrie fuit conflictus per Dominum Ducem Bavarie et captus, nomine Federicus: et CCCC. Nobiles

Austrie cum minoribus; et ejus frater nomine Henricus qui eodem anno fuerat Dominus in Brixia.

MCCCXXIII.

Die septimo exeunte Aprili. Henricus Comes Goritie post prandium dum lusisset cum quibusdam militibus suis Tarvisii ad grimaliam, subito supervenit quidam dolor in pectore, unde festinanter cum sua familia ivit ad palatium suum, et eundo per scalas non potuit se substinere, et cecidit. Portatus ad lectum in momento amittens loquelam, diem clausit extremum, et Tarvisini timentes Dominum Canem, elegerunt filium dicti Comitis in suum Capitaneum, sicut erat dictus Comes; et ille de Duino, qui tunc erat Tarvisii ejus ministerialis recepit Capitaneatum nomine ipsius filii qui tunc erat pupillus, sive duorum mensium.

MCCCXXIV.

Dominus Dux Otho Austrie et Dux Karinthie in fine Maii venerunt Paduam cum duobus millibus Elmis et octingentis balistariis, lanceis septem millibus, equis et rusticis quatuor millibus, et transitum faciendo per Diocesim Tarvisii spoliaverunt omnes quos inveniebant, et destruxerunt quasi omnes segetes et armenta usque Mestre: receperunt hoc inde Paduani. Paduani facto exercitu iverunt versus Vicentiam usque ad pontem Quartaroli, et currerunt Teutonici ante Vicentiam et combusserunt unum burgum, et cum dampno recesse-

usque ad domos Domini Viviani filii q.m D. Bonacursii: totum residuum fuit combustum ultra viam versus occidentem, preter stabula equorum Dominorum de Prata apud Castrum, et unus de Gerano et due mulieres combuste fuerunt in igne. Et maxima multitudo vini, et bladi, et argenti, et aliarum rerum, quarum longum esset per singula enarrare.

In precedenti hyeme fuit maximum frigus, unde omnes quasi fici mortue fuerunt, et vites pro maxima parte.

MCCCXVII.

Anno Domini M.CCC.XVII. Per totum annum mortua sunt armenta.

Die quarto exeunte Decembri, electus fuit D. Artuicus de Castello Episcopus Concordiensis per mortem D. Jacobi Ottonelli Episcopi Concordiensis.

Eodem anno tanta fuit abundantia vini, et anno sequenti, quod homines non habebant unde reponerent ipsum, neque portabant eorum domibus in quibusdam locis; et hoc fuit per totam Italiam. Omnes repudiabant emere vinum, nec volebant octo Aquilegenses dare pro urna.

Primo die Januarii. Dominus Papa prefecit D. Castonum de la Turre, tunc Mediolanensem Archiepiscopum, Patriarcham Aquilegensem.

Creatus fuit Patriarcha Archiepiscopus Mediolanensis de domo illorum de la Turre per Dominum Papam, et frater ipsius Patriarche Raynaldus factus fuit Vicarius; qui convenit cum D. Comite Goritiensi, qui

vasit eos tarde, quia tanta multitudo jam transierat passum quod cum prius potuisset, non potuit eis obviare, imo conflictus fuit cum toto exercitu suo, et dimissa Insula, arripuit fugam versus Montemsilicem, deinde versus Vicentiam: in qua insula fuerunt ultra cc. interfecti et unus de Maccaruffis, et inventa fuit tanta abundantia rerum, quod Paduani omnem defectum quem habuerunt supplevere.

Postquam hec verra secuta fuit, eodem mense reversi sunt cum magno gaudio Paduam, et post duos menses Dominus Comes, et Dominus de Walse, et Dominus Canis composuerunt hoc modo, quod Dominus Canis dimitteret Regi Cittadellam et omnia fortilicia, que habebat in districtu Paduano, excepto Montesilice; et Paduani restituerent Bassanum Domino Cani. Item restituit Domino Comiti Montembellunam Monteyanam, et Castrum Baldum, et Dominus Comes restituit gratiam forbannitis Tarvisinis. Processu vero temporis D. Comes, et ille de Walse, et nuntii D. Canis iverunt ad Regem Alemanie prius Ducem Austrie, currente M.CCC.XXI. mense Augusti, et facto colloquio, Dominus Rex contulit Paduam Duci Karinthie, remoto illo de Walse; et ille de Owestain cum CC. Elmis in vigilia omnium Sanctorum pernoctavit in Curianaonis, et in die sequenti in Festo, facto prandio, cum magno dampno rusticorum ivit versus Paduam, ubit fuit receptus nomine Ducis predicti.

MCCCXXI.

Mense Junii Dominus Wecello de Camino, facta pace cum Episcopo Feltrensi filio D. Rambaldi,

quod obsidio remaneret in suo statu, et ille de Walse intravit Paduam usque ad Resurrectionem. Dominns Rex, et Dominus Comes, et Dominus Canis debebant convenire apud Bolzanum, et quidquid tractarent ibi observaretur a partibus. Sed cum Dominus Rex, D. Comes, et Dominus Canis in predicto termino non possent convenire, discorditer recesserunt.

MCCCXX.

Dominus Canis tenebat Paduam ita obsessam, quod nullus poterat intrare, et construxerat quemdam locum circa Paduam nomine Insula de la Scala, apud Pontem Bassanelli ubi habebat exercitum suum, et vallaverat ita Paduam, quod non poterat habere victualia, et erat tantus defectus in vino, quod una mensura, que consuevit haberi pro duobus parvis, valebat duos grossos et ultra; panis parum habebatur, et multi recedebant furtim de Civitate, et alii erant in desperatione. Sed tandem Dominus de Walse, qui dimiserat filium suum Padue et receperat pecuniam pro stipendiariis, timore filii ne Paduani interficerent eum propter delusionem, quam Paduani dicebant eum fecisse contra eos recipiendo pecuniam suam, conduxit CCCC. Elmos in mense Augusti, et veniendo Tarvisium una cum Domino Comite Goritiensi et Tarvisinis, ivit Paduam, et in crastino, scilicet die Sancti Augustini in Augusto, preparavit se cum Paduanis, et per quemdam passum arctum iverunt versus Dominum Canem, qui erat ex opposito cum CCCCC. ultramontanis, et sponte dimisit eos venire. Sed spe sua frustratus in-

resignavit omnes munitiones Patriarchatus, preter tamen quas retinuit in se per decem menses, videlicet Sacilum et Canipam, quos obligaverat D. Wecello de Camino.

Rexit hic per XIX et dimidium menses, et die XVIII. intrante Augusto, Florentie mortuus est. Veniens enim de Curia, ad Patriarchatum, nondum venerat in Forojulio, et dum faceret aliquam moram Florentie, propter infirmitatem suam et familie, et jam esset liberatus, et preparasset equos et familiam, eundo uno mane ad solatium, equus quem equitabat cecidit super eum, et mortuus est eadem die hora secunda.

Quo facto Dominus Comes obtinuit omnes munitiones Patriarchatus, preter Utinum et Glemonam, in quibus habebat tamen suos Gastaldos, et omnia jura spectantia Patriarche, et factus fuit Capitaneus generalis totius Forijulii, et X. intrante Septembri, Canonici Aquilegenses elegerunt Patriarcham, currente anno Domini M.CCC.XVIII; dum hec que dicta sunt super morte Patriarche facta sunt in mense Augusti et Septembris.

MCCCXVIII.

Mense Januarii. Dominus Canis obtinuit Montemsilicis cum toto Castro et Terra propter proditionem quorundam Nobilium de Terra, ubi maxima spolia habuit. Terram de Est destruxit; Plebem de Sac occupavit et spoliavit. Eodem mense quotidie currebat ante civitatem Padue. In sequenti mense Februarii cum magno exercitu venit ante burgos Padue expugnando ipsos. Paduani vero non audebant exire, et timebant proditionem inter se, quia omnes No-

runt. Postmodum iverunt versus Montemsilicem, et per mensem et ultra stantes in obsidione receperunt maximum dampnum equorum propter infirmitatem, et multi mortui sunt ex eis, et infirmabantur multi, ita quod propter timorem infirmitatis fecerunt trevuas undecimo intrante Julio cum domino Cane de Scalis usque ad Festum Resurrectionis sequentis, contra velle Paduanorum, et recedentes inde venerunt Paduam die Dominico decimo exeunte Julio.

Dux Otho Austrie intravit Portusnaonis cum paucis, et ivit usque ad pontem primum Castri non descendens, et reversus ivit versus Tulmentum, multi alii Barones extra Terram expectantes iverunt cum eo. Tunc ferebatur quod Dux Karinthie habuisset a Domino Cane XL. M. libras et ultra: sed Dux Austrie nihil habuit.

Quarto exeunte Octobri Dominus Canis accepit Serravallum, et octava intrante Novembri accepit Cavolanum. In Circumcisione Domini obtinuit Castrum Righinzoli pro mille Florenis quos dedit filio Domini Resti.

A Martio usque ad finem Julii tempus fuit totum siccum, excepto in principio Junii in quo fuerunt magne pluvie, ante et post quasi nulle. A decima die Julii exeuntis usque ad Nativitatem Domini quasi nulle pluvie, et ut breviter dicam, tempus totius anni fuit siccum, et magna abundantia bladi et vini. Frumentum valebat xii. grossos, Milleus vi. Surgus duos grossos, urna vini vi. grossos. Et in eodem anno ver incepit tempestive: nam in Aprili erat multitudo rosarum, cerasa multa matura, et uve ante festum Margarete inveniebantur,

per totum Madium, in quo spatio numquam fuit x. diebus continuis tempus clarum, sed tempus pluviosum vel nubilosum: dein usque ad Kalendas Augusti tempus reedificatum est usque ad festum S. Martini, dein iterum corruptum usque ad Nativitatem Domini.

MCCCXXXII.

Tanta fuit abundantia bladi et vini, quod Frumentum valebat xx. solidos parvorum ad mensuram Venetorum, Siligo xvi. Avena. x. Vinum pro xiv. urna ad mensuram Portusnaonis. In precedenti anno bladum in simili foro, sed vinum valuit urna xii. grossos, et Milleum vi. grossos, et tres Surgus, et Avena v. grossos.

Mense Junii Brixienses inter se discordes. Gibellini tractabant dare Civitatem Capitaneo Mediolanensi, sed Welphi propendentes pervenerunt et tradiderunt eam Domino Alberto et Domino Mastino de Scalis. Sed Gibellini cum Teotonicis qui erant pro Rege Boemie in Civitate, ei prius per utramque partem tradita, habuerunt recursum ad Castrum super Civitatem. Tandem pro pecunia non modica restituerunt Castrum, salvis bonis et personis die Sabbati quarto intrante Junio.

In precedenti millesimo prius nominato, Avena habebatur pro x. et starium Millei pro xii. et Surgus pro v. et hoc perduravit usque ad festum Petri anni sequentis scilicet m.ccc.xxx.iii.

nia in magna quantitate a Pisanis, ivit Romam, ubi receptus fuit cum maximo honore a Clero, populo et Nobilibus Romanis; et xvi. Intrante Januario coronatus fuit, et inunctus Oleo Sancto, et ejus uxor. Tandem propter pestem reversus est in Lombardiam.

MCCCXXVIII.

Mortuus est Castruccius Dominus Luce, Pistorie et de Pisis, et eodem anno Rex predictus reversus est in Alemaniam.

Prima die Augusti incepit pluere usque ad devolutionem anni; et adeo fuit tempus corruptum quod numquam fuerint sine pluvia xx. dies continui.

Mense Octubris. Padua fuit tradita Domino Cani de Scalis per Dominum Marsilium de Carraria.

MCCCXXIX.

Dominus Canis obsedit Tarvisium quarto intrante Julio, et in octava die tradita fuit sibi Civitas, et die tertia post diem clausit extremum propter dissenteriam quam habuit, sicut per Astrologum quemdam predictum fuit per xxxiii, annos ante quod Dominus Canis debebat esse dominus totius Marchie Tarvisine, et postea debebat in brevi tempore mori, et ita factum est.

MCCCXXX.

A Nativitate incepit corrumpi et duravit usque

mature; flores ficuum octavo intrante Junio inveniebantur mature.

MCCCXXV.

Relaxatus fuit Dux Federicus Austrie a carceribus, retentus per ducem Bavarie cum certis pactis, mense Aprilis.

Die xxiii. Septembris. Florentini conflicti fuerunt in valle Altopascii per Castruccium Castracanem Vicarium Luce, Lune et Pistorie nomine Imperii. Ex parte Florentie erant tria millia equitum et xxx millia peditum, quos congregaverant de Perusio, de Sena, de Bononia, et Marchia Anconitana, et ab omnibus locis a Roma citra, de quibus pauci evaserunt quia aut mortui, aut capti fuerunt. Capti de Florentinis fuerunt xl. nobiliores et ditiores totius Civitatis, et septima die precedenti in alia parte pediderunt v. Capitaneus Florentinorum tunc erat Dominus Raymundus de Cardona, qui fuit captus cum ejus filio et duobus nepotibus suis; et eadem die obtinuit dictus Castruccius quoddam Castellum nomine Castrum novum, et omnes munitiones quas habebant circa flumina in illis confinibus Florentini; et persecutus fuit Florentinos usque Valdarnum spazio octo milliariorum; postea ivit dictus Castruccius cum suo exercitu prope Florentiam per unum milliare comburendo et devastando per totum; et secundum quod littere referebant, que lecte fuerunt ubi eram presens, Florentia erat spoliata quasi ex toto nobilibus et probis viris et omnibus eorum amicis qui miserunt ei subsidium. Prefatus Ca-

sedum et Barbeanum per gentem Comitis de Goritia mediante illis de Civitate Austrie et illis de Villalta, iis omnibus venientibus furtive Spingebergum, tractatu quorundam Dominorum de Forojulio: sed taceo pro meliore mei. C. M. R. o.

1317 *Padova.*
Principali gesta di Pagano mentre era ancora Vescovo di Padova.
Cavatius. Hist. Cænobii. D. Justinæ. L. III.

Paganus apud Patavinos virtutis opinionem, factis retinuit, et sacrorum Ordinum disciplinam, atque pacem inter factiosos cives curavit. Episcopales ædes extruxit majori magnificentia quam ferret ea ætas, et præter sacrarum rerum administrationem, etiam in publicis conciliis optimi senatoris, et interdum etiam imperatoris munere functus est. Gualpertinum Abbatem dilexit acri hominem ingenio, studio ejusdem factionis delectatus. Cum eo bellicam expeditionem aggressus, feliciter confecit. Cum Patavinorum exercitus aliquando agrum Veronensium devastaret, hi alterum exercitum in penetralia Patavini agri prope septimum lapidem deduxerant. Fama increbuerat urbanum exercitum impedimento detineri, ne urbi auxilio esse posset, eamque præsidiis vacuam præsentibus copiis tentandam. Paganus, ut insigni audacia edoceret militem in urbe esse qui non solum eam tueretur, sed ultro hostem lacesseret cum Gualpertino delectum clientium et familiarium habet, eos centuriat, veteranos cogit, et ad Cortarodulum cum hoste collatis signis prospere pugnat. Ea victoria pulsus ex agro hostis, atque ingens præda recepta. Prælati ovantes urbem inierunt.

Da un libro della Chiesa di San Stefano

di Cividale scritto per M. A. Nicoletti Notajo

MSS. Savorgnani. Palazzo Caffoli ora Mus. Civ. Udine. —

A. D. 1350, proelium fuit inter aquam quae vocatur Cellina

inter... Dominum Patriarcham Bertrandi et Meinardi

Comitis Goritie, taliter quod Patriarcha Bertrandus fuit

interfectus et D. Federicus de Savorgnano fuit captus

et D. Gerardus de Cucanea cum toto exercitu eorum.

A. D. 1239 (pridie Kalendas aprilis) Sol eclipsim passus est in meridie. (1)
Anno 1321, in die (26 iun. in festo SS. Johannis et Pauli) obscuratus fuit Sol
quasi in crepusculo noctis. (Dal Necrologio del Capitolo di S. Pietro
in Carnia, ms. in perg. nel Museo civico d'Udine). ——

(1) Nota apposta a detto giorno in antico calendario anteposto a Breviario membranaceo, già della Chiesa di S. Maria di Castello d'Udine, esistente ancora nel 1792, ove da esso lo trasse il fu prof. Gir. Asquini, nel MSS. Vestigie del Friuli (Museo Civ. Udine).

(Anno 1332) Novitates Foriiulii

Die dominico penultimo novembris superadicti millesimi
D. Comes Bartholus filius D. Comitis Federici de Vegla venit
Goritiam cum magna gente, et fuerunt cum eo D. Comes Herma=
nus de Ortenburch et Volrinus de Steyberch habens Castrum
Aripergi in servitio comitis de Castello et combusserunt totum
Ripanum et steterunt in Leana ita quod omnibus equis
computatis fuerunt septem millia equorum in obsidione Utini,
ita quod finaliter facta fuit pax, ita quod D. Nicolaus de
Castello et certi Ungari cum eo captus per Utinenses die
mercurii proxime elapsum diem S. Michaelis in Turrida, fuit
liberatus, damnis hinc inde factis cassatis. Sed D. Nicolaus
fecit securitatem de quingentis marchis pro pace observanda et iuravit
utraque pars et fecit securitatem de solvendis LXIII marchis pro expensis
factis in carcere in domo D. Federici de Savorgnano in Utino. Positus in ferris
ad pedes in domo S. Andree prout ego Stephanus vidi et ... [illegible] fui; et
D. Paganus Patriarcha tempore dicte guerre infirmus stans in Utino habuit
ad pedem ut vidi et sustinuit bene permensem angustiam.

Da MS. Savorgnano della Raccolta Caffelli in Udine
ora nel Museo Civico.

Robbea de Breanodorio.

Et possimodo de obitu Pagani de anno 1332 cuius mortis vic. pronepotibus, eo quod sequuntur XI Aprilis

1337. Genucellus de Colle de Corrigliano investitur de Castro Rigiensium devoluto ob mortem d. de Camisio XII Aprilis

1337. 8. Febr. d. Federicus q. d. Marsilii de la Turre relinquit Mottam et locum vel sterpam in manibus d. Belis. qui ipsum investivit iure feudi recti, et dedit licentiam quod possit construere munitionem à Ronsare d. Patriarcha et Aquileia, et teneat sicut ceteri castellani.

.1339. d. Morandus de Sorrileis investitur iure feudi de Corbigna et loco de Mindor, quod acciderat d. Patriarchae ob mortem d. com. Henrici mortui iam elapso anno. —

1339. 14. Xbris, investitur omnibus bonis Abbatia S. Maria in Organo.

Summarium tractandorum sub Pagano.

de Cancellaria in Foro sitio, et ordinamentis ca-
pitulandis [illegible] enarrandis, et de ambassatoribus
Venetis, et Vergellinis [illegible] ~~[illegible]~~
quo ad eos.

De [illegible] ~~[illegible]~~ ~~de Petra pilosa~~ [illegible] de [illegible], qui occupavit in
illa Castro de Petrapilosa, et de [illegible]
Aquilis [illegible] Ambr. Comitibus [illegible]
Gonbia —

De Scaligeris, qui [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]
~~[illegible]~~ [illegible] urbibus [illegible], et [illegible], et [illegible]
in bannum [illegible] Monticulo [illegible]
[illegible] Veronensi [illegible], [illegible] redemit
[illegible] nobiles [illegible] fuit [illegible]
[illegible] sub [illegible] pat.ca [illegible] ea
posteris stabiliunt, qua anno 1555.
publico [illegible] Verona [illegible] recognitum [illegible]
[illegible] defendenda antiquitate [illegible] Veronae
[illegible] —

Quia timebant ne Scaligeri in Papiam armata
manu intrarent ~~[illegible]~~ fuit in [illegible] [illegible]
et delib. quod [illegible] in locis opportunis po-
nerent [illegible] Comitibus [illegible] qua
vires [illegible] defensione Papiae obtulerant, et quod [illegible]
[illegible]

Alla fossa di marbisa ꝑ fin in palue, e, revolta una balestra da fossa, besogna far una cava

el saluar fin alla Mudina chi e una fiumera ꝓfunda ꝑ cercha mia 2, la qual besogna far ripari ꝑ spacio d.[illegible] balestra la mundina si trova sfondata ꝑ tutto e, no par ꝑ questo uolzer sava la riparo minatissimo cum homini assai di quelle uille vicine a questi logi li quali tutti se concordavano cum noi e, cum grande diligentia trovassimo farsi a reparo forte e, cum mancho spesa se possesse far.

1452 zobia adi 24 mazo alle hore 20 fo uno tremoro i tutto friule et durò ꝑ uno longo pater nostro et dem doi scossi el primo fo grande et el segondo fo grandissimo taliter che se l havesse durado piu longo cascava le case. Item a venexia ai gl hora el fo pizolo terremoto.

Convenzione et serviti inter Commune civitatense et d. Joanne de vilalta 1340 14 agosto per [illegible] Magistri Antonij notarij civitatis

Nota q nob. vir d. Meynardus de uilalta uendidit communitati ciuitatis partem suam [illegible] in grupigo et in bonis de grupigo cauta manu Johannis notarij comunis q. d. guielmi de ciuit.

Copie cavade d'un libro vechio di g. v. nicolao di portis
in certe memorie et, e, apresso a nicolauo suo pronepoti.

1419 adi 25. novembrio lo di di santa chatarina mete campo [illegible]
dux dech patriarcha contra la nostra terra di cividal, e, fo lu patri[illegible]
persona, cu tutta la patria de la friule et cò lor fo uno bavo ongaro
[illegible] chiamis cu ongari 6000 e, contra di noj fo tutto la sforzo di corrado [illegible]
e, quelli de udine sforzerin tutto lu so sforzo contra noi cu bombarde e molti
de [illegible] e mandelachi e, tutti cidadani a, cividal a, cividal a salcomano e [illegible]
cayse in schiavoni et robain [illegible] in volta la fova de ladri et santa [illegible]
de ponte e, taiavin tutte le vide, a torno la terra et brusavin tutte le nostre
ville et quelli di venzon corsi sula nostra strada che vien per plezo et roba[illegible]
le ville per plezo e, taiavin tutti li ponti amazavin et pilgiavin asay persone de [illegible]
plezo. In la nostra terra sieva carlo de pigli cò bo lanze et zoane d[illegible]
cò lanze 40 et zichino de [illegible] canallo cu lanze 30 et pedoni 100 et [illegible]
lanze 2 et pedoni 100 et dapo lo di inanzi che fu campo [illegible] vene in
adjutorio pizin de pisa cu 100 compagni e, cu 2 lanze e per gratia de lo [illegible]
nesuno fo deli inimisi apresso cò una balestrada de le fosse de la terra et [illegible]
dal campo In la villa di bumis per di 15 e 16 [illegible]
et una parte de ongari andavin [illegible] andavin fuo[illegible]
ongaria

Lo istesso dito patriarcha del 1431 cò uno grand esercito di ongari
et todeschi vene in patria et lasadi li altri lochi si presento alla terra di c-
idale, come si ved in una suplicha in ditto libro registrata
ser: [illegible] veneciano proposta per ser antonio di nordis abasiator di ditta
di cividale

Nota che il spectabile caualier mess nicolo di sanorgna deputado per el [illegible]
logo e mi nicolo di portis cu ser jacomo salò deputadi per la nostra [illegible]
cividal austr. fossimo a veder et disegnar il logo dove si debea [illegible]
reparo per le incursion deli turchi che haveva comenzado a discorer
patria de friuol et trovassimo dentro [illegible] et fo anchora ser nico-
savin, de udine cu noy

prima trovassimo al passo di fosa era bosco de miara 2. besogna [illegible]
bosco fin alu principio di bosco di viglis besogna far repar miara 2 1/2 di [illegible]
bosco di vilgis per fin one mete la torre in lisonzo mezo 17 besogna di [illegible]
zonze la torre in lisonzo comenza uno fosso lugual dura per fin meza [illegible]
barnulin et e, cercha meglo 1. besogna tagliar le vine in algun logo [illegible]
fosso fin alla fossa di barnulin la qual, e, longi zercha 1. balestra besogna
cava et, e, bosco della fossa di marbilg [illegible] e, cercha uno balestra
[illegible] bosco [illegible] et [illegible]

1419 = Presa e distruzione del Castº di Prata = (ex Mss.º Venedo)

MCCCCLXXVII, die III octobris, Tiliaventi unda alveum ex utraque ripa transcendit et inopinate unius noctis intervallo et hoc magnis imbribus in montibus presertim, non sine terrore adeo quod cuncta prata et ortos a templo Cai usque ad saltum Gradisce inundavit et etiam domus et ortus fani Divi Hieronimi exuberabat aqua que sepem eius superabat et ea maximam lignorum ad comburendum copiam conduxit que ... Spilimbergi et totius territorii proxime per dierum quindecim utriusque sexus omnes cum pueris ad ligna defferenda concurrere et ligna ad fabricandum quamplurima extiterunt maxime ad tabellas que erant pretio quamplurimorum millium aureorum et multas carneorum domus evertit, quod numquam ab hominum memoria visum est. —

~~... MCCCCLXXX ... die ... de Martii circa meridiem ... ignis~~ per quosdam puerulos

* pg. 164.

Unde eodem tempore oppidum ... frequens in montanis ... Spilimbergensibus ornavit; ... monasteria gentium ... ; alterum in ... Divi Francisci ... ; ... Spilimbergia familia ... extruxit; ... in Portugruaro amplis prediis ... exemplum alterum ... Foroiulien ... Et ... anno ... MCCCLXXXVIII. ... sexagesimo ... tempore Primerias Forojuliensis sanctitate ... miraculis ... quod Sextum floruit. —

[illegible] ... chermaniz ... [illegible] ... vecchio M. g. p. nicolaus ... [illegible]
... [illegible] ... nicolaus ... [illegible]

Aggiunte al Chronicon Spilimbergense

Da [illegible] nell' [illegible] Spilimbergo [illegible], [illegible]

Anno deinde MCCCC quarto Kal. Junii que superfuerant edificia suprascripto incendio igne in tegetibus Burgi novi exorto penitus destructa et consumpta fuere.

A. D. MCCCXXVIIII. Ind. II, die IX aprilis in vigilia Resurrectionis Domini in aurora diei exilivit ignis validus in burgo exteriori Spilimbergi et combussit totum et ex illo igne combuste fuerunt tres persone, scilicet [illegible] et unus famularis sui, et (sic) filia Magistri Augustini.

A. D. MCCCCLXXVIIII, Ind. II, die V Junii in Spilimbergo in loco qui dicitur Fossatum prosilivit ignis inter nonam et vesperas quo combustum est totum fossatum cum Valle Bruno ultra viam usque ad domum quondam Balisteruth et in burgo interiori usque ad domum q. Banini, propter quod multe divitie operariorum combuste sunt, quia erant in exterioribus opere et a multis vero credebatur ignem fuisse suppositum nequiter.

Anno deinde MCCCCIV, 4 nonas Junii que superfuerant edificia suprascripto incendio igne penitus destructa et consumpta fuere. Si vede [illegible] incendio del 1390 Vet. Chron. Spilimbergense a pag. 14.

1511 penultimo febraro fu brusato da le case et morte in [illegible] quelli de la Torre et altri et adi tre marzio fu brusato il Castello di Spilimbergo [illegible] de [illegible] che erano fora fugiti non venPino in Spilimbergo inanzi la vigilia del Corpo de Christo sequente. —

Anno MCCCLXXVIII, ind. XV die XX V marzii in Annunciatione Virginis Egregius et Strenuus Miles D. Pertoldus de Spilimbergo genitor D. Bergogne cum licentia, pacto et voluntate Magnifici et Excelsi DD. N. Comitis Goricee intravit in tenutam et corporalem possessionem [illegible] Castrum Castri Novi, confecto tamen instrumento in manibus et persona prefati D. Bergogne, quorum possessiones et vitam ille tueatur, protegat et defendat qui per infinita secula regnat amen.

1419 = Presa e distruzione del Castello di Prata = (ex MSS. Veneto)

Memorie Storiche Friulane

raccolte dal nobil Signor Giangiuseppe Liruti

1532 Carlo V imperatore passò per Friuli e Spilimbergo

1540 Fu il primo gran secco in Friuli

1542 Furono le cavalette

1543 Il Ser.mo nostro Dominio prese il possesso di Marano

1550 Fu così gran freddo, che seccarono tutti gli olivari

1555 Apparse la Cometa e passò la Regina Bona pel Friuli

1556 Fu la Giandussa in Udine e furon cacciati gli Ebrei da Udine

1559 Fu il secondo gran secco e fu grande carestia

1560 Grande carestia

1561 Fu il terzo gran secco

1562 Non piovette il mese di Luglio e Agosto e perciò si seccarono il miglio et sorghi

1563 Dal mese di Luglio a quel di Febbrajo piovette sangue!

1564 Piovette il mese di Maggio e fu carestia. Fu fatta l'Orazione delle 40 ore all'Ospitale di Udine!

1565 / 15, 16 e 17 Luglio morse assai gente del caldo, zappando

1566 Capò manna e i duchi di Savoja e di Ferrara passarono per San Daniele del Friuli

1567 Venne il Principe Carlo (d'Austria) a Gorizia.

1568 di Marzo piovette e nevicò, che erano coperte le montagne e fu gran carestia di fieno

1569. 20 Gennajo piovette e lampeggiò tutta la notte e s'abbruciò l'Arsenale di Venezia a ore 7 di notte

1570 Fu grandissima penuria per tutta Europa, che moriva la gente di fame per strada, i poveri mangiavano pane di semola ed in Udine furono accettati per le case per amor di Dio a spesare, più di 4 mille poveri. Non si trovava pane per dinari.

1572 Venne a Udine il Duca di Ferrara; nè piovette fino li 7 Gennajo 1573, e poi nevicò e fu un freddo crudelissimo.

1573 Di maggio piovette sangue in Padova, e di Luglio fu grandissimo freddo.

1574

[illegible]

1574. 29 Luglio passò il Re di Polonia Enrico III già Duca d'Angiò per Venzon, ed andò a Spilimbergo per andar a Venezia e di là in Francia per esser fatto Re. Erano con lui il Duca di Ferrara e quello di Nevers. Fu condotto a Venezia da 4 ambasciatori della Repubblica.

1575 Fu il terremoto due volte in Udine e fuori; faceva sonar le campane, e fece cader case e campanili. Anno di [illegible]; non maturò il sorgo turco; in quest'anno fu il Giubileo grande di Roma.

1576 d'Aprile e Maggio cominciò la Gianduffa nell'Ospitale grande di Udine e venne il Principe Carlo (d'Austria) a Gorizia

1578 16 Aprile fu un gran gelo, che le biade e frutti patirono molto.

1580. 15 Agosto [illegible] in Udine il mal del Montone et durò assai tempo et ai 20 Decembre morse Marco Zeno nostro Luogotenente.

1581. La Imperatrice sorella del Re di Spagna Filippo e madre dell'Imperatore passò per San Daniele

1584. 24 Novembre. Monsignor Cesare de Norres, vescovo di Parenzo e Visitatore Apostolico fu in [illegible], aspettato dal Capitolo.

1585. 11 Novembre. Monsignor Patriarca Giovanni Grimani assieme coll'Eletto Daniel Barbaro, fece la sua entrata in Udine ~~con più di 1000 persone, a ore 22,~~ a ore 22, ai quali andò incontro il Clero di Aquileja e di Udine con più di 1000 persone. Ai 13 detto, fu fatto un bell'apparato in mercanuovo, ove il Patriarca disse una sollennissima Messa in concorso di più di 4000 persone.

Da copia fatta da Giangiuseppe Liruti; esistente nel Vol. IV. di MSS Liruti presso il Dr. Pietro Biasutti, in Udine.

Trascritta da Vincenzo Joppi
il 22 Maggio 1894.

1419 = Presa e distruzione del Cast.o di Prata = (ex MSS. Veneto)

Guglielmo di Prata essendosi ben fortificato nella sua terra

Note sul convento de' Minori Francescani di Udine, il Beato Odorico ed altri frati. (1583).

Anno Domini m.cc.Lxvi

Tempore D.ni Gregorij de Monte longo Ecclesie Aquileiensis sedis Patriarche, Anno Pontificatus sui xvi p.a Dominica Mensis Iulij dedicata est hec Ecclesia sancti Francisci ad cuius dedicationem fuerunt personaliter D.nus Albert.us de colis Episcopus Concordiensis, et D.nus Conradus Faba de celaco Episcopus Iustinopolitanus, et D.nus Bonacurso Episcopus Emonensis, et quilibet eorum fecit indulgentiam unius Anni xL dierum. Item fecit D.nus Grigorius Patriarcha Item episcopus Tarvisinus Item episcopus Cenetensis Item episcopus Tergestinus. Item Episcopus Parentinus.

Qua predictus D.nus Patriarcha edificavit conventum istum et conventum in Civitate Austrie xviij Martij 1237

~~Quanto annotava ex Catalogo magistri Petri Rodulfi a Tussignano~~

Supradictus autem Fr. Odoricus [illegible] migravit ad Dominum in Conventu Utini. Anno Dni millesimo CCCXXXi Die XIIII Januarij, qui postmodum multis, et magnis coruscat miraculis prout inferius conscripta et annotata sunt.

Quanto annotava ex Catalogo magistri Petri Rodulfi a Tussignano

S. Odoricus Forojuliensis, Vir sanctus, et Beatus, qui etiam ad Indiam zelo fidei evangelizando peragravit, in Convent. Utini feliciter obdormivit in Dno, in Patriarchatu Aquileiensi est [illegible], SS. quattuor martyrum corpora de Civitate [illegible] transtulit per mare ad superiorem Indiam in civitatem [illegible], non sine ingentibus miraculis; conscripsit peregrinationem suam, et [illegible] varias, et quasdam Epistolas, et de mirabilibus [illegible]. Obijt anno 1320.

Zanettus V.N. Servitus electus est [illegible] anno 1469. vixit annos .6. deinde Archipresbiter Ecclesiae [illegible], et Episcopus Tarvisii; [illegible] sepultus in Cathedrali in Capella maiori.

Hieronymus V.N. edidit expositionem [illegible] in quosdam psalmos in ordine [illegible] Prophetae, et in Canticum Zachariae sermone vernaculo vivit hoc tempore 1578.

Il Reverendo P.re M.ro Pietro Ridolfi da Tussignano fu predicatore [illegible] in Udine nel Duomo l'anno 1583. e poi fu fatto Vescovo di Casal maggiore.

1419 = Presa e distruzione del Cast.º di Prata = (ex Mss. Veneto).

Guglielmo di Prata essendosi ben fortificato nella sua terra fu assediato dai Veneti. Fuori degli spalti aveva posta gran quantità di pali sotto aqua, ed avevano fatte far palade cieche di grandissime roveri, l'una avanti l'altra con piastre di ferro di sopra perchè si affondassero le navi, che fossero andate loro sopra. Oltraciò aveva

... con una catena di

... ivano accostare alla

... ditori Zennolo

... Ducal Signoria

... ro molte argane,

... lta con un ordegno

... na in guisa di una

... l modo in otto o

... Ruzzolo. (Ruzzolo)

... lie IV intrante

... embris cecidit

... magna quod è

... mittebantur

... illius nisi

... e. ad mensuram

... ita quod e

... fuerunt

... periculum

... (17 Junii)

... t Eufemia

... ri et Tasiani

... Patri Nicolao

... urro de

... Dominica terra

... Beati Iacobi. Pro

... celebrari terra

... in altare sunt reliquie

Le Croniche di Giov. Sercambi — pubblicate a cura di S. Bongi — Roma, 1892 —

Nel volume 3° a pag. 152-153 trovasi il seguente capitolo CLVIII: "Come papa Gregorio caminò a Udine. — È stato vizitato da soprascripti, il predicto papa in su una galea d'Agontani (Anconitani) montò per andare a Udine. Come il patriarcha d'Aquilea, magiore et governatori con altri suoi seguaci d'Udine, deliberonno non volerlo ricevere. E alquanti d'Udine voleano che lui entrasse come magiore; per la qual divizione, il predicto patriarcha et suoi seguaci, opponendosi all'incontra di quelli che 'l voleano, ultimamente coll'arme combactendo, e morti più di 300 di quella cipta, rimasero vincitori quelli del patriarcha. Et per questo modo al predicto papa Gregorio fu di necessità ritornarsi a quello castello overo villa nomato Civitale in Frigoli, chiedendo a' Veneziani aiuto allo suo riparo. (anno 1409)

(G. Sercambi visse dal 1348 al 1424)

gli ambasciatori fecero consegnare la terra liberamente alla Signoria con patto che i soldati Ungari partissero

[illegible] ([illegible]) [illegible] episcopus [illegible] anno 1469. vixit annos .6. deinde Archipresbyter Ecclesiae [illegible], et Episcopus [illegible] [illegible] in cathedrali in capella maiori.

[illegible] ([illegible]) edidit [illegible] [illegible] in quodam [illegible] in [illegible] [illegible]
vernaculo [illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible] anno 1[illegible]8[illegible]
maiori.

Cap.° 173 a pag. 162-63: "Come papa Gregorio fe' concilio. — Mentre che tali cardinali stanno in conclavo (a Pisa) si tenne di loro, e tornerassi a dire. che essendo papa Gregorio 12° ridducitosi a Civitale di Frijoli, il dì del corpo di Cristo di 1409, lui con 7 cardinali et con più prelati fenno processione, e il decto papa portò il corpo di Cristo. Alla quale processione funno moltissime genti, vescovi et prelati, e alcune imbasciarie del nuovo imperadore e l'ambasciarie del re di Polonia e altre genti. E doppo tale protamento et processione, il decto papa fe primo concilio con [illegible], et ordinò che lo dì Sancto Johanni del decto anno ~~anno~~ fusse lo secondo concilio, al quale molti concorsero, sempre giungando genti e imbasciarie di molti luoghi; e massimamente la imbasciaria di re Lancilao di Napoli e l'ambasciaria del comune di Vinegia." —

1419 = Presa e distruzione del Castello di Prata = (ex Mss. Veneto).

Guglielmo di Prata essendosi ben fortificato nella sua terra fu assediato dai Veneti. Fuori degli spalti aveva ~~[illegible]~~ posta gran quantità di pali sotto aqua, ed avevano fatte far palade cieche di grandissime roveri, l'una avanti l'altra con piastre di ferro di sopra perchè si affondassero le navi, che fossero andate loro sopra. Oltracciò aveva circondata tutta la terra dalla via del fiume con una catena di ferro et perciò le navi de' Veneziani non si potevano accostare alla terra per darle battaglia. Erano Provveditori Tommaso Michiele e Giorgio Cornaro i quali scritto alla Ducal Signoria l'impossibilità di combatter la Terra, ebbero molte argane, tortrice e sargie ed oltracciò fecero una piatta con un ordegno [illegible]

Dal campanile della Chiesa Rizzolo. (Rizzolo)

A. D. 1334 die IV intrante mense Decembris cecidit nix ita magna quod domos ruinabantur et altitudo illius nixe fuit usque ad mensuram brachiorum ita quod homines fuerunt quasi ad periculum mortis .....

Neve straordinaria

A. D. 1307 = Ind. IV (17 Junii) dedicata fuit Ecclesia SS. MM. Helari et Taciani per Ven. DD. Patri Nicolao Dei Gratia Episcopo de Segna prima Dominica ante festum Beati Iacobi Apostoli debet celebrari in altare sunt reliquie

Consacrazione della Chiesa di Rizzolo.

[illegible] avevano [illegible] fatto. [illegible] dentro gli ambasciadori: fecero consiglio di accordarsi e di dar la Terra liberamente alla Signoria con patto che i soldati Ungheri partissero

Quaritur (?) V. Vergerius electus est ... anno 1463 ... annos 6. deinde Archipresbyter Ecclesie ... et Episcopus ... ... capitulum in cathedrali in capella maiori.

... edidit expositionem ... in quosdam psalmos in ... vernaculo ...

Cap.° 177 a pag. 162-63: "Come papa Gregorio fe' concilio. — Mentre che tali cardinali stanno in conclavo (a Pisa) ... di loro, e torneranno ad ...

SS. Hermacore et Fort... Cantii, Cantiani Cantianille Crisogoni Anastasie MM. et aliorum Sanctorum

16 Gennajo — Noverint Universi Vicarii ... commerantes in Aquileia quod Indulgentie SS. Hellari et Taciani sunt anni XII — Quarentene XII dies centum ex parte DD. Patriarche dominicis diebus et omni festo principali toties quoties quis devote ingreditur dictam Ecclesiam

Indulgenze alla Chiesa di Ristriolo (?)

1419 = Presa e distruzione del Castº di Prata = (ex MSS. Veneto).

Guglielmo di Prata essendosi ben fortificato nella sua terra
fu assediato dai Veneti. Fuori degli spalti aveva posta gran quantità
di pali sotto aqua, ed avevano fatte far palate cieche di grandissime
roveri, l'una avanti l'altra con piastre di ferro di sopra perchè
si affondassero le navi, che fossero andate loro sopra. Oltraciò aveva
circondata tutta la terra dalla via del fiume con una catena di
ferro et perciò le navi de' Veneziani non si potevano accostare alla
terra per darle battaglia. Erano Provveditori Tommaso
Michiele e Giorgio Cornaro i quali scritto alla Ducal Signoria
l'impossibilità di combatter la Terra, ebbero molte argane,
tortrice e sarzie ed oltraciò fecero una piatta con un ordegno
coperto sulla prora, il qual andava sott'aqua in guisa di una
grandissima mannaja, ch'era formata in tal modo in otto o
diece colpi tagliava ogni gran rovere comunque si fosse, e quel
li che lavoravano nella piatta erano sicuri da ogni pericolo.
Durò a questo modo otto giorni, e otto notti, che mai non si lasciò
di dar battaglia per terra e per aqua da ogni parte, e volle
il cielo che in quei giorni fu sì gran diluvio di pioggie, che i fiumi
crebbero tanto che le barche veneziane andavano sopra tutte le
palate, e già stavano per combatter quelli di dentro, i quali
vedendo aver perduto ogni soccorso nè poter più resistere
e trovandosi assaissimi di loro morti e feriti mandarono am=
basciatori fuor della Terra al Capitano e Provveditori, che e=
rano Nicolò Capello e Tommaso Michiele, dicendo che essi
volevano dar la metà della Terra alla Signoria, cioè la parte
di Nicolò (di Prata) salvo il suo avere e le persone, e l'altra metà
che era di Guglielmo volevano tener per suo figliuolo.
Fu loro risposto che immantinente volevano tutta la Terra,
altrimente l'avrebbono messa a sacco. Tornati dentro
gli ambasciatori fecero consiglio di arrendersi e di dar la Terra
liberamente alla Signoria con patto che i soldati Ungheri partissero

senza arme, come precedette. I Veneti avuta la terra, scacciarono fuori tutti i soldati e gli abitanti; il che fu adì XXIII di 7bre del MCCCCXIX ed era alla fortezza Nicolò fratello di Guglielmo da Prata con suo nipote figliuolo di Guglielmo con più di trecento suoi uomini, gente d'arme a cavallo CXX e persone del luogo CLXXX. Avevano pochissima vettovaglia, ma assai munizione ed arme.

Indi fu presa parte in Pregadi di rovinar Prata fino alle fondamenta, che però le persone andassero ad abitar tre loro gradi. Così fu ruinata Prata, la qual divenne bosco. Era lontana dalla Motta miglia dieci.

(Da MSS. dell'Arciv. Fontanini ora nell'Arch. Capitolare di Udine, intitolato Varia Tomo XVIII).

Note Storiche cavate da un (6) [illegible] di memorie di

[illegible] Pagus di S[illegible] Giuliano notajo [illegible] in Tolmezzo. ([illegible])

1477 di [illegible] furno locuste in Friule in [illegible] — Locuste

longe et furino in grande multitudine in modo che [illegible]

raggio del sole et ferino grandissimo danno de biave et herbe et

durarno per fina al freddo sequente et [illegible] la generatione

rosegando et guastando li biave che nascevano.

Del [illegible] li Turchi comparino al [illegible] — Turchi.

[illegible] Signoria di Venezia et [illegible] la Citadella [illegible]

et li [illegible] molti [illegible] et multi presi. [illegible]

[illegible] per lo Friuli [illegible] gran [illegible]

[illegible] — [illegible]

passarno el [illegible] et ferno grandissimo danno [illegible] brusando [illegible]

[illegible] menando via molte creature.

1499 adì 28 settembre circa le 21 hore li Turchi passarno el Lisonzo [illegible] — Turchi.

[illegible] che [illegible]

[illegible] Citadella con molti homini [illegible]

et [illegible].

Adì 29 ditto [illegible]

[illegible] per [illegible] la [illegible] ville [illegible]

senza arme, come puedette. I Veneti avida la terra, succiae

[illegible]

[illegible]

[illegible] attike, [illegible]
[illegible] Petram [illegible] Magn[illegible]. Fran[illegible]
[illegible] attike [illegible] XXI [illegible]
[illegible] Germani et [illegible]
tiam, [illegible]
[illegible] Magn[illegible]
[illegible]

Conflictus [illegible] Thurcorum [illegible]
[illegible] XXVII [illegible]
[illegible]
Mainiza, Gradisca et Foglano,
[illegible] castellis consimilis [illegible]
[illegible] inimici [illegible]
[illegible] capta [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] Sanctorum [illegible]
[illegible] Pagani [illegible]
[illegible]
[illegible] capere [illegible] Persian [illegible]
[illegible] Turcici [illegible]
[illegible] fuerant [illegible]
[illegible]
[illegible]

1. [illegible]
2. [illegible] Patriarcha [illegible]
3. [illegible]
4. [illegible] governo. [illegible]
[illegible]
5. [illegible] Pecunia [illegible]
[illegible]

senza arme, come successe. I Veneti avuta la terra, scacciati

[illegible]

[illegible] dominus [illegible] videlicet in [illegible] S. Leonardi [illegible]

[illegible]

[illegible] et etiam [illegible] et [illegible]

[illegible] ad Portum et [illegible]

[illegible] Marcum de la Fratina [illegible] Talamento [illegible]

[illegible]

[illegible] MCCCLXXIIII [illegible]

[illegible]

[illegible] quendam et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] XX julii

1478 in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] vixerunt [illegible] illis et tamen [illegible] [illegible] [illegible]

et se retraxerunt, Tandem die dominica sequenti [illegible] Theucri

[illegible] Carnioli per loca valde periculosa et non credenda in locis

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tantummodo

et [illegible] [illegible] [illegible] hinc inde [illegible] [illegible],

[illegible] plus [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] in [illegible] [illegible]

[illegible] multis [illegible] et eam totaliter destruxerunt de rebus, corporibus.

Postea fuerunt in Carentano et Carpis [illegible] maximum [illegible]

[illegible] et [illegible] et fuerunt in Monte de [illegible] [illegible]

in festum Nativitatis Virginis Mariae de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] cum preda: [illegible] longaeum et [illegible]

[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible].

Anno MCCCCLXXIX die [illegible] [illegible] [illegible] 23 februarii venit

[illegible] Illustrissimus Dominus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Turcho,

[illegible] [illegible] [illegible] —

senza arme come [illegible]. I Veneti avuta la Terra, scacciar

[illegible]

[illegible] Blagay

[illegible] Sem [illegible] pianura [illegible]

[illegible] Friskey [illegible] al Conte [illegible]

[illegible] VII [illegible] Conte [illegible] fuochi 150

[illegible] in pianura, [illegible] fuochi 200, [illegible]

[illegible] IX [illegible] in montagna altissima, [illegible] fuochi 300 [illegible] di pianura. [illegible]

10 X [illegible] Pinlon in montagna altissima [illegible] [illegible] del Conte [illegible]

11 XI, [illegible] intorno, [illegible] fuochi 300 è del Conte [illegible]

12 XII [illegible] Brigna in [illegible] montagna, [illegible] fuochi 150: è del Conte Angelo.

13 XIII [illegible] montagna, [illegible] fuochi 100. è del Conte Dogmo fratel del Conte Stefano [illegible]

14 XIV [illegible] in pianura [illegible], [illegible] fuochi 300 è del Conte [illegible]

XV [illegible] Brda [illegible] montagna [illegible]. [illegible] fuochi 200, è del Conte [illegible]

4 XVI [illegible] monti [illegible] fogi 520 [illegible]
del [illegible] Stefano
[illegible] XVII [illegible] gli [illegible] monte [illegible]; Di fogi [illegible]
[illegible]
10 XVIII [illegible] Bucari [illegible] monte [illegible]
[illegible] Fa fogi 100 [illegible] Martin.
6 XIX [illegible] Ottocanich [illegible] alta con grande [illegible]
uno canto à una [illegible] per traverso de quelle [illegible] fiume.
Di fogi 130 [illegible] Stefano.
7 XX [illegible] a Brecha, con Clana [illegible]
[illegible] primo [illegible] Imperador, e l'ultimo confine [illegible]
[illegible] di Carso
5 XXI [illegible] Signoria [illegible]
11 XXII [illegible] del Imperador:
13 XXIII, [illegible] Gorizia.
15 XXIV [illegible] Pirecho [illegible]
4 XXV [illegible] Lugno.
5 XXVI [illegible] Gonfalon, [illegible] Signoria
lo primo luogo di [illegible] Istria.
[illegible] Istria.

→ Da nota in Volume già presso la Fam. Miutini in Cividale.

1490, die III aprilis adventus Ill.mi D. Francisci Marchionis Mantue in Civitate Austrie cum pluribus nobilibus et equitibus numero 91 et nostra Mag.a Comunitas, ut moris est, sibi munera et expensas fecit: qui solum noctem unam in predicta Civitate pernoctavit et in crastinum ivit ad Citadellam Gradische. Iter eius felix sit. Ego Beltramus Miutinus scripsi.

1490 3 aprile Il Marchese di Mantova Francesco Gonzaga, pernotta in Cividale.

Da copia ne' MSS. Conte Brazzà.

[illegible]

1332 Novitates Fori Julij

Die Dominico penultimo Novembris supradicti mill.mi
Dnus Comes Bartolus Filius Dni Co: Federici de Veglia
venit Goritiam cum magna Gente ubi fuerunt cum
eo Dnus Co: Hermanus de Ortinburg, et Volricus de
Reifenberch habens Castrum Avispergi in servitio Domus
XLV de Castello, et combusserunt totam Ritanam, et steterunt in Reana, ita quod omnibus equis computatis fuerunt VII millia equitum in obsidione
Utini; ita quod finaliter facta fuit Pax, ita
quod Dnus Nicolaus de Castello, et certi Ungari
cum eo captus per Utinenses die mercurij propter
elapsum diem S.ti Michaelis in Turrida fuit libere
relaxatus, damnis hinc inde factis cassatis, sed Dnus
Nicolaus fecit securitatem de quingentis marchis
pro pace observanda, et iuravit utraque
pars, et fecit securitatem de solvendis LXIII
marchis pro expensis factis in Carcere in Domo
Dni Federici de Savorgnano in Utino positus in
ferris ad pedes in die S.ti Andree, prout ego
Stefanus vidi, et sibi locutus fui et Dnus
Paganus Patriarcha tempore dicte Guerre

Edito nel Pred.° soggiorno etc. Documenti dell'Ab Bianchi

infirmus stans in Urno habuit ad Sedem, ut mihi
et retulit pene per mentem cum Gratia.
Testis ex aliis similibus sibi exhibitis à Rdd. Dno
Cinthio Com. Margiganez ex Pris Calci Corpor.
Javeno, et Annekavius extradit Jo. Joseph
Gratia A. V. N. Calceomi Stratz, seque
fideliter subsc.

Calceomi Stratz die 22 Augusti 1740

NB: Vedi retro

1350 6 giugno, notizia della morte del Patriarca d'Aquileja Bertrando
(manoscritto del secolo XVI)

NS. Orgaro, Bibl. di Verona, Vol. 666, 15, p. 268

<u>MCCCL</u>, ind. III, die VI mensis Junii iuxta graveam Celine veniendo de Sacilo Utinum, prope Ecclesiam Rinchiveld per gentes D. Comitis Goritie, illos de Civitate Austria, Dominos de Spegnimbergo pedestres et equestres armatos, Dominos de Castro Pagani, filios Domini Belli de Savorgnano et certos ex illis de Prampergo, crudeliter interfectus fuit olim pie memorie Patriarcha Bertrandus et corpus eius ductum in Spilimbergo; nec non capti fuerunt in magna quantitate de viciniis et nobilibus Utini, qui penes ipsum Dominum erant, inter quos strenuus et magne probitatis Miles atque legalitatis D. Franciscus de Savorgnano qui etiam in carceribus crudelissime diem vite sue conclusit extremum, Niculussius Orbitti, Paulus Gubertini, Franciscus de Nimis, Franciscus de Udonevriis, Carbivarius nepos D. Ucelli, Paganus Franzini, <u>Federicus</u> Ottacini et ego Hector de Militiis notarius de Utino qui omnes excepto ipso D. Federico fuimus post annum optatione Domini nostri Patriarche Nicolai a carceribus liberati exceptis quibusdam qui pecunia se redimerant.—

1350 ... Bertrando [illegible] dal Bertrandi fatto dal tabellione ... notajo d'Udine — 1757 ... oggi nella ... p. 386 appartenente al Fontanini ... Biblioteca Marciana

Quando et quo tempore mortuus fuit Beatus Patriarcha Bertrandus

MCCCL, ind. III die VI m. iunii ... gravem [illegible] de Sacilo Utinum ... comites Goritie ... de Civ. Austria, de Spilimbergo ... de Villalta, de Castro Pagano, ... de ... Patriarcham Bertrandum ... Spilimbergo. ... capti fuerunt ... quatuor de ... Utini ... Dominum ... atque ... d. Federicus de Savorgnano ... Nicolaus ... Paulus Gumbertini, Franciscus de ... Federicus Ledrerius, Cardavarius ... D. Ugelli, Paganus Francini, Federicus Ortonini et ego ... notarius, qui omnes ... ipso d. Federico ... per annum ... D. nostri Patriarche Nicolai a ... liberati ...

MCCCLI, ind. IIII die XVIII m. maij primo ... D. noster Patriarcha Nicolaus ... regis Boemie ... Utinum ... in regimine suo ... Ducis. —

A. D. 1353, ind. VI die X mensis maii in festo ... tempestas fuit tam nociva quod destruxit atque dissipavit totam villam Abuze ?, Lav..., Brabitta, Pistori, Agidum, Pozzolimum et etiam ... usque ad Utinum quod numquam de tali destructione tempestatis

......

Da nota ... in un Messale dell'Arch. Capit. di Cividale.

1350. 5 giugno. Nota sulla morte di Bertrando Patr. d'Aquileja — sulla vendetta della stessa.

Nota a caratteri del secolo XV, trascritta da più vecchia memoria contemporanea. —

Dal Vol. 666. 1o MSS. Orgaro Bibl. di Verona pag. 269

In millesimo tercentesimo quinquagesimo Reverendissimus D. Bertrandus Patriarcha Aquilegensis fuit interfectus a suis subditis proditoribus cum auxilio Comitis Goricie in Richinvelda die dominica sexto iunii et qui cum ipso erant omnibus conflicti; Inter alios fuerunt captivati D. Federicus de Savorgnano et D. Gerardus et eius filius de Cuchanea et alii multi fideles predicti D. Patriarche et ecclesie Aquilegensis. Fuitque conductus turpiter et cum derisione in Spinimbergo, cuius erant inimici.

In millesimo CCCLI fuit factus quidam nobilis Patriarcha nomine Nicolaus frater Domini Serenissimi Caroli Imperatoris et Boemie Regis, qui dominatus fuit Patrie Forijulii fortiter et potenter in tantum quod ipse fecit decapitari multos Nobiles furlanos propter peccatum commissum contra predictum D. Patriarcham Bertrandum, scilicet D. Johannem de Castello et dissipavit et precipitavit Castrum de Prepedo et Castrum de Tercento et D. . . . . de Civitate de Portis fecit dividi in quatuor partes et preterea eius domos diruit et destruxit et D. Armannum de Carnea decapitavit et D. Simonem de Castilutto decapitari fecit et castrum mere et illos de Spilimbergo consumavit de personis et bonis et alios multos occidi sive mori fecit et castra multa destrui in quatuor annis. In quinto anno Furlani acceperunt argumentum et audaciam

in tantum quod illi de Cividato carcerari fecerunt D. Petrum de Lysa Vicarium D. Patriarche predicti et decapitaverunt eum et illi de Utino interfecerunt rumore populi D. Jacobum Maroel fratrem predicti Domini Vicarii et Magistrum Curie predicti D. Patriarche. Deinceps numquam curaverunt de ipso et valde vilipenderunt eum. Obiit autem predictus D. Patriarcha in Civitate Belluni MCCCLVIII.

1351. 21 maggio [illegible] [illegible] [illegible] allegione del nuovo
Patriarca d'Aquileja Nicolò di Lussemburgo.

Ex [illegible] Turri p. 345 Vol. 49 MSS Fontanini, [illegible]

A.D. 1351 die Sabbati 21 maij congregato Canonicorum, mansionariorum, Capella-
norum [illegible] [illegible] Eccl. Aquilejensis in unum capitulo, et processione
facta [illegible], [illegible] usque ad portam [illegible] Sanctorum ad quam
obviam [illegible] D. [illegible] [illegible] [illegible], in qua processione fuerunt RR.di
Patres D.D. [illegible] [illegible] [illegible] Dominicus, [illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] Bellunensis, [illegible] Episcopus Concordiensis et [illegible] [illegible]
[illegible] de Regio, [illegible] [illegible] [illegible]; ex canonicis [illegible] D. Guillelmus
Decanus, [illegible] de Regana, [illegible] de Rodan, Conradus, [illegible],
Franciscus et [illegible] de la Turre, Guillelmus, [illegible], Jacobus,
[illegible] Johannes de [illegible] [illegible]; ex mansionariis [illegible] Dominicus, [illegible],
[illegible], [illegible], [illegible], Nicolaus, [illegible], [illegible], [illegible],
[illegible] et [illegible] de Civitate. Cum per eandem fuit ad Ecclesiam, D. Pa-
triarcha [illegible] de equo [illegible], intravit in [illegible] in medio
[illegible] D. Decanus [illegible] [illegible] [illegible]. Facta [illegible], [illegible] expo-
[illegible] cum Cappa quam indutus erat, tunc Dominus Decanus cum Cano-
nicis [illegible] ad sedem [illegible] eundem Rodan [illegible] Christo Patri
et D.D. [illegible] S. Sedis Aquil. Patriarcha [illegible] in sede
qui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] recepit et
[illegible] [illegible], [illegible] Te Deum laudamus et tunc Patriarcha [illegible] [illegible].

1374

Rivolta di Muggia contro il Patᵃ Marquardo, sua sottomissione e punizione dei ribelli —

Nota storica di Odorico qm Pietro notajo di Cividale trovata nei suoi protocolli nell' Archº Notarile di Udine.

De recuperatione Terre Mugle

die IV novembris anni domini MCCCLXXIV

Dum per aliquos cives de Mugla commissus fuerit excessus
violenter Potestatis eorum carceres armata manu fran=
gentes et quemdam carceratum furiose arbitrio proprio
et contra voluntatem Potestatis occidentes, Rev:mus Marquardus
Patriarcha (Aquilegensis) eosdem in Utino decapitari faciens puni=
vit, quemdam Raphaelem carceravit et deinde relaxavit. Qui
Raphael cum scientia et voluntate aliquorum de Mugla se=
cum aliquibus de Pirano hominibus accersitis, Terram Mugle
armata manu intravit clandestine quadam mane et ibi
interfecti fuerunt aliqui eius partis adverse et aliqui
vero fugam rapuerunt. Et sic Raphael iste et sui sequa=
ces Terram modo tiranico regentes, homines captivavant et
eorum adversariorum tam vivorum quam mortuorum divicias
auferebant. Videns igitur prefatus D. Patriarcha quod hec contra
suum honorem quodammodo succedebant, dictam Terram Mu=
gle cum Furlanorum suorum exercitu et auxilio ac adminicu=
lantibus Dominis Comite de Goricia et de Duyno, viriliter
obsessit et circha stetit per quatuor vel quinque diebus.
Die autem sabati quarto novembris, predicti de Mugla contra
brachium D. Patriarche resistere non valentes, gratie ac miseri=
cordie D. Patriarche se et Terram Mugle humiliter tradiderunt.

De recuperatione terre Mugle.
De [illegible] temporibus [illegible] 1344

Anno [illegible].

Cum per [illegible] de Mugla [illegible] fuit castellum in [illegible]
Potestatis [illegible] et [illegible]
[illegible] proprio et [illegible] Potestatis [illegible],
[illegible] D. [illegible] Patriarche [illegible] in [illegible]
[illegible] facies [illegible] [illegible] [illegible]
qui [illegible] [illegible] et [illegible] de Mugla [illegible]
[illegible] de Pirano [illegible] terre Mugle [illegible]
[illegible] intravit clandestine per [illegible] et ibi [illegible]
[illegible] adversitate [illegible] repararent. [illegible]
[illegible] terram [illegible] [illegible], [illegible]
et [illegible] in [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] D. Patriarcha [illegible]
et bonum honorem [illegible] succedebant, dictam terram Mugle
cum [illegible] exercitu et auxilio ac [illegible]
[illegible] de Goricia et de Duyno [illegible], obsessit [illegible]
[illegible] per quatuor vel quinque [illegible] [illegible]
[illegible] predicti de Mugla contra brachium D. Patriarche [illegible]
non valentes, gratie ac misericordie D. Patriarche [illegible] et Terram Mugle
[illegible] tradiderunt

[illegible]

1489 10 agosto [illegible] in Udine.

Anno Domini MCCCCLXXXIX, [illegible] XII [illegible] XX [illegible] [illegible] [illegible] in Lozza magna Comunis Utini [illegible] XIX et XX [illegible] [illegible] [illegible] Utini [illegible] [illegible] [illegible] fuerunt [illegible].

[illegible] Udine, [illegible] Udine.

[illegible] Februarii 1518

[illegible]
[illegible] Udine

[illegible] 1673

1289. 12 [illegible] [illegible] [illegible] tempo del Patriarca [illegible] [illegible] l'esercito di Treviso:

[illegible] anno [illegible] millesimo ducentesimo octuagesimo nono [illegible] indictione secunda die [illegible] [illegible] intrante [illegible] hora meridiei [illegible] nale tempore quando exercitus Domini Patriarche [illegible] de Prosecho, exercitus Venetorum qui obsiderat Civitatem Tergestinam insalutato hospitate magno arreptus timore et hebitudine mentis [illegible] [illegible] rerum amissiones maritimas pecunias [illegible]

Da [illegible] nel [illegible] di [illegible] notajo Giovanni di Cividale.

1348 19 ott. [illegible]

1348 19 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

1349. 9 gennajo [illegible] folgori e [illegible] pioggia in Cividale.

[illegible] Domini MCCCXLIX, ind. XI [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fuerunt in Civitate [illegible] [illegible] [illegible] et fulmina et magna pluvia et [illegible] [illegible] in S. [illegible] de [illegible].

Dagli atti [illegible] notajo [illegible] [illegible] di Udine

[illegible] Carlo IV [illegible]

Dat[illegible] [illegible] d'Cividale [illegible]
[illegible] Udine [illegible]
[illegible] 1369, [illegible] XXVIII julij [illegible]
[illegible]
[illegible] Lombardia [illegible]
[illegible] pannis [illegible]
[illegible]
[illegible] Patriarcha [illegible]
[illegible] [illegible] judicia [illegible]
[illegible]
[illegible]

1418 e 1419. Note delle vicende della guerra tra Veneziani ed i Friulani. —

Da Note ancora in due foglietti di carta nell'Archivio Montereale di Pordenone

Avé la Signoria di Venezia Portobuffolé adì 19 setembrio 1418.

Adì 21 detto avé Brugnera siando Misser Filippo d'Arze Conte e Capitano e seando Misser Lodovico de Buzacharin e Misser Dolfin Venier Provedador de la ditta zente de la Ducal Signoria:

In quel millesimo adì 24 otubrio avé Zeneda:

1419 adì 9 zugno per li nobili zoé Misser Nicolusse per Misser Endrigo Conte de Prata e di Purzilia e per Misser Jacomo de Valvason e per ser Franzescho de Prodolon over li soi seguazi dereno la rotta a la Brigada de la Signoria de Venezia in la villa di Bant a una hora de dì e foreno morti e presi zercha 3063 (?) e se Misser Conte de Gonzaga fo preson de Misser Zuane Conte de Prata e Antonio dei Mei si era cavo de la ditta brigata e foreno maltrattati e questo si fo per cativa guarda. Dio manda pase.

1419 adì 19 zugno Tadio Marchese dè una rotta à queli de Purzilia e a queli de Polzinigo e a queli de Sazil in Fontanafreda e foreno morti e presi zircha 125

Item adì 14 agosto 1419 avé Sazil la Signoria de Venezia;

Item adì 18 agosto avé Avian e fo messo a sacoman;

Item adì 21 ditto avé Purzie, se acordarino e derono la entrada;

Item adì 22 setembrio Misser Nicoluss e Misser Zuan Conte di Prata feron concordia cum Misser Filippo de Arcé e cum li Provedadori della Ducal Signoria di darli Prata salvo la roba e le persone e la mattina fece la entrada adì 23 del ditto.

Item adì 28 ottubrio averono Saraval la Signoria di Venezia. —

Fine.

ampo
erra
Pavia
iamato
tto lo
facevin
moltitu
cividal
iavoni
et Sancta
la terra
tajavin
soni
a Carlo
vin cum
cum lan
edoni 100.
venne
mpagni
enbe
una
a campo
i parti-
e delli
andorono

1419. adì 25. Novembrio. In dì de Sancta Catharina mette campo mis. Ludovico Dux Tech patha contra la nostra Terra de Cividal et solo patha in persona con tutta la Patria del Friule, e con loro fo uno Baron Ongaro chiamato Diavis con Ongari 6000. et contra de Noi fo tutto lo sforzo del Contado di Gorizia, et quelli de Udene facerin tutto lo suo sforzo contra de Noi cum bombarde, e moltitudine de scale, et mantelletti, et tutti cridavano a Cividal a Cividal, a saccomano, et li Ongari corse in Schiavonis et robarin per tutto, et tolse Sa Foran de Landri, et Sancta Maria de monte, et tajarin tutte le vide a torno la terra et brusarin tutte le nostre Ville per Plezo, et tajarin tutti li ponti, amazarin, et pigliarin assai presoni della Villa de Plezo: in la nostra Terra si era Carlo delli Grigli con 60 Lanze, et Zuanne de m.r Marin cum lanze quaranta, et Cichino da Bagna Cavallo cum lanze tre, et pedoni 100, et Zio cum lanze do, et pedoni 100. et dapò lo dì innanzi, che lo Campo se partisse venne in nostro adjutorio Pizin de Pisa cum 100 Compagni et cum do lanze, et per grazia dell'Omnipotente Iddio nissuno fo delli inimici appresso con una balestrada dalle fosse della Terra, et stette a campo in la Villa di Butinis per 15. o 16 dì. et si partivin una Sabbida da mattina, et una parte delli Ongari andorono a Udine, et l'altra parte andorono fora in Ongaria.

Estratta da un libro di Memorie del q.m [illegible] de Portis di Cividale

Giovanni Abate di Viktring (1314 + 1348)
indirizza la sua opera = Liber certarum historiarum =
al Patriarca Bertrando con li seg: versi.

Aurea que quondam splendebant secula mundi
vespera vergente ferrea mixta luto
progenuere, dolus ambit saturnia regna,
simplicitas periit, que rudis ante fuit.
Monstrum natura quod non habet undique ludit
arte chymera sua typsa capella leo.
Serpit avaricia, luxus fetet, alta tumescunt
colla, vorax mundus errat in hoc trivio.
Victa sedet pietas, terras astrea reliquit
et flet abisse suum virgo venusta decus.
Ad decliva ruit ordo status et gradus omnis
nec servat studii federa quisque sui.
O pater et nitidis rerum sator, optime princeps
qui nutu solo concutis omne ferum,
Fons et origo boni, quo condita queque foventur
quo stant atque valent sceptra ducumque throni:
respice de superis, imis miserere creator
et miseros pace comple, qua frueris;
Bertrandum defende, fove, salva patriarcham,
nostri qui decus est temporis atque decor,
quem consertat aquis urbs circumquaque ligata,
cuius onus metri ferre pedes nequeunt,
hec cui devota sacratur mente supellex,
quam si non aurum lana capra libat.
Gratulus in densis non ut phylomena rubetis
clangit, sed modulos servat hic illa suos;
quod poterant humeri studuit perferre voluntas,
paupere cum vidua mitto minuta duo.

Annorum cinctus pertranseo plurima lustra,
pontifices, reges atque duces memorans,
et si peregrina materia coincidat, ipsum
estimo non ledet nec maculabit opus.
Sensum sermonis distincta capitula pangunt
sub certis titulis ordine picta suo.
Hec sic oblectant ut aprici gramina campi,
dum tellus pregnans veris opes renovat.
cum violas parit atque rosas, dum lilia profert,
que de pratellis studui decerpere priscis,
ad iuvenem ritum semina sera serens
nam commissure veteri nova texitur atque
Bachus ab antiquo funditur utre novus,
sic et Athenarum studium nova dicit et audit,
omne recens nempe corda movere solet:
suscipe fasciculum, pater inclite, suscipe florum.
Abbatis memorate tui, pater alme, Johannis
sedulo, cor cuius ardet amore tuo,
quem Cisterciensis cultus victoria vinxit
et summi regis norma milicie.
Gaude, vive, vale, dominare, potire salute,
et sit in anglicis sors tua scripta choris.

Tratto dall'opera Dr. August Fournier, Abt Johann von Viktring und sein Liber certarum historiarum. Berlin 1875 Verlag von Franz Vahlen. Mohren-Strasse 13/14, è un volumetto di 150 pagine?

Dall' Opera = Boehmer - Fontes Rerum Germanicarum, vol. I Stuttgart [illegible] Cotta 1843

(Johannis Victoriensis (Chronicon) = Liber certarum Historiarum = Excerpta que attinent ad historiam Aquilejensem)

Anno domini MCCXXVIII in Karinthia in castro Strein [illegible] [illegible] sacerdotis in carnem et sanguinem visibiliter transformatur, ad quod miraculum Berchtoldus patriarcha et [illegible] Gorcie [illegible] magnalia conspexerunt 1218 pag. 290

[illegible] MCCLII [illegible] Bertoldo patriarcha, [illegible] patre [illegible] [illegible] 1251 p. 285

MCCLVIII (ventu)

[illegible] Bernardus Dux Karinthie fundavit monasterium ordinis Cysterciensis in marchia [illegible] quod Fons beate Marie dicitur prope [illegible]. [illegible] [illegible] (filia [illegible] regis Boemie) cum Bernhardi filio ante altare [illegible] lapide [illegible] habet [illegible] 1290 p. 257

MCCLXVI. Hoc tempore. Ulricus Dux Karinthie obtulit Laybacum Gregorio patriarche, [illegible] 1266 p. 294

MCCLXIX Hoc [illegible] Gregorius patriarcha moritur. Ulricus dux Karinthie ad [illegible] venit [illegible] [illegible] fratrem [illegible] hanc [illegible] removeret. Sed modicum fructum [illegible] [illegible] Foro Julii infirmatus moritur, et in civitate que [illegible] tumulatur (27 oct.) 1269 27 oct.

A. D. MCCLXIX [illegible] Et primo Laybacum [illegible] [illegible] oppremens [illegible] [illegible] 1291 p. [illegible]

resistere potuit. Philippus videns se minorem resignavit omnia, et receptis proventibus ab eo necessariis in Cremsam civitatem Austrie commigravit. Et privilegio de ducatu Karinthie misso in Bohemiam ipse Forum Julii introivit, ubi castrum Portus Naonis, quod ad principem [illegible] pertinet, [illegible] [illegible], exemptis [illegible] de Porciliis et Castello nobilibus vasallis ecclesie [illegible] (1).

MCCLXXVI, [illegible] [illegible] patriarcha et successit Raymundus
([illegible] 240 [illegible] 21 dec. 1273)

[illegible] et [illegible]

1284 ~~[illegible]~~ [illegible]

MCCLXXVII. [illegible] [illegible] moritur apud Cremsam, [illegible] [illegible] Karinthie [illegible] ecclesie [illegible] [illegible] [illegible] abet, quod fuerit dux [illegible]

1299. MCCLXXXIX Raymundus patriarcha moritur et successit ei Petrus [illegible]

p. 342 ~~MCCCI~~ MCCCI. Hoc anno Petrus patriarcha moritur et A.D. MCCCCII [illegible] Hic Heinrici Ducis Karinthie munitiones quasdam in Karinthia obligavit ad terminum statutum, et contra virum nobilem de ~~[illegible]~~ Hohenburch cum multis aliis stipendiavit castrumque eius fortissimis turribus munitum vallavit. Et cum non esset spes castrum obtinendi, orationi se dedit, devotissime domino supplicans et virgini gloriose, ut adversarium ecclesie

(1) [illegible]

[illegible] 1240 Ottakarus apprehendere cupiens Karinthiam et Carniolam primo invasit Laybacum et id per obsidionem et violentiam in deditionem recepit. Deinde in Karinthiam properans eam [illegible] [illegible] aurea bulla de ducatu [illegible] [illegible] Bohemiam destinavit. Demum veniens in Forum Julii Portum Naonis acquisivit, ut a mari usque ad mare et ad terminos orbis terrarum suam potentiam dilataret. [illegible] castrum ab ecclesia Aquilegiensi [illegible] Styrie prius tenuerat, sed tunc nobiles de [illegible] de Porciliis castrum ipsum eidem Ottakaro vendiderunt, qui factus ex hoc vasallus [illegible] in castrum est reversus.

contereret. Et ecce mane facto ducis Karinthie vexillum sine omni resistentia erectum in medio castri omnes adeo deterruit, ut castro tradito vix exitum salvis corporibus obtinerent. Castro vero ad nichilum deducto et penitus dissipato, lapide super lapidem non relicto, sicut hodie cernitur, beata virgo suam ecclesiam respexit et patriarcha cum gloriosa victoria ad propria remeavit. 1300

A. D. MCCCXVII. Castonus patriarcha post Ottobonum sedi preficitur in vigilia circumcisionis domini; et in eodem anno moritur in tempore augustali, et vacavit in tertium annum sedes. 1317 f. 389

A. D. MCCCXIX ad kathedratum Aquilegiensis ecclesie Paganus elevatur. Hic longo tempore propter debitum curie abstinens a divinis, ecclesiam non intravit, sententiis implicatus (1) 1319. f. 395

Hoc anno moritur Paganus patriarcha, vacavitque sedes per biennium; constituit quoque papa procuratores, ad recolectum curie debitum exigendum. 1332 f. 403

A. D. MCCCXXXIV, mense maii Berthrandus de Sancto Genesio Vasconice gentis efficitur patriarcha et in eodem anno in festo sanctorum Simonis et Jude A principium applicuit. Hic similis factus est leoni in operibus suis, alter Machabeus castra Ecclesie non solum materiali sed et spirituali gladio protegebat, contra Rytzardum 1334. f. 414

(1) (Aggiunta) Hoc tempore quidam Ulricus nomine, de reliquiis fratrum eorum, quos olim rex Ottakarus apud Portum Naonis ad custodiam deputaverat, ordinis Minorum, qui longo tempore ad propagationem fidei peculaverat in partibus transmarinis, rediens mirabilia retulit. Inter reliqua, cum quidam de sociis suis essent a Saracenis exusti, ipse veniens eorum ossa colligens capitur, et in ignem proicitur, sed illesus exivit. Quem per hoc gentiles dum iustificarent, ait: non suis meritis, sed ossium sanctorum virtute dominum hoc miraculum ostendisse. Insuper retulit se vidisse in quodam loco cenobitalem quendam, qui fuit custos animalium diversorum generum, ovium caprarum simearum canum et huiusmodi. Que cum tempore statuto ad pabulum minabat, et ciborum reliquias exhibebat, dicens esse animas, sed more horum animalium vitam duxisse, et propterea in eorum similitudinem transformatas. Contra quod licet catholice disputaret, nichil proficiens excusso pulvere de pedibus suis abiit, relicto errore, eorum diabolicis fraudibus obduratis. In Utino Foro Julii quiescit, miraculis multis fulsit, ad tumbam eius catervatim populus concurrebat. —

1334. [illegible] de camino, cum exercitum, collectum, contra [illegible] comitem Goricie pugnavit,
[illegible] ipse vicit et prevaluit, Moysen secundum se exhibens,
qui in celum manus extendente Amalech succubuit, Israel triumphavit.
Qui in [illegible] [illegible] oves vagas per devexa carnalis lascivie
discurrentes collegit, caulamque claustralis habitaculi construens inclusit,
necessaria disposuit divinoque cultui mancipavit, et psalmis canticisque
spiritalibus ac devotis operibus [illegible] instrui procuravit, iuxta illud beati
Jacobi = Qui converti fecerit peccatorem ab errore vie sue liberabit
animam eius a morte et operit multitudinem peccatorum =
[illegible] abbas [illegible] ..

1338 p. 429 A. D. MCCCXXXVIII. Albertus dux (   ) audiens Johannem, Bohemorum regis
filium, qui [illegible] tenuit comitatum, ut Karinthiam invaderet machinari, et quod
non modicam spem haberet sibi in terra castra aliqua reservanda; pervenit etenim
[illegible] comitem Goricie, [illegible] processus intercluditur per resistentiam clau=
[illegible] edibus incendio destructis [illegible] demolitur. Albertus autem
Karinthiam ingrediens, cuius aures hac procella sepius erat concusse, quasi sol
dissipans ac scindens condensam nebulam, sua presentia dissolvit turbinis huius ventum.
[illegible] Karinthiam [illegible] de pluribus in Villaco, dum ad plenum conve=
nire nequirent propter difficultatem causarum, cum treugis usque ad tempus
statutum ab invicem discesserunt. Et [illegible] Karinthia, transiit Carniolam,
[illegible] aliter ordinat, per [illegible] [illegible] iter flectit.
Patriarche autem ad propria revertenti, per Venzonum transitus denegatur. Qui
[illegible] instructus de [illegible] et ecclesie, occupat opidum et obtinet. Quod anno
domini MCCLXXXVIII Gwilhelmus quidam in manibus domini Raymundi

patriarche cum aliis feodis ab ecclesia dependentibus resignavit, qui de eisdem 1338
Meinhardum ducem tantum pro vite sue tempore, recepto ut dicitur fidelitatis
iuramento, investivit. Filii autem eius predicta possidentes, prout[que]
nunc post transitum, omni Karinthia etiam ad duces Austrie translata,
predictum opidum ostatum patriarcha incepit possidere, super quod ius
suum usque hodie querere non desistit.

Eodem anno ex partibus orientis multitudo locustarum erupit, et per Ungariam
Poloniam Bohemiam Moraviam Austriam Stiriam Karinthiam Car- [illegible]
niolam Sueviam Bawariam Lombardiam Forum Julii et montana usque
ad littus Reni omnia terre virentia, tempore iulii et augusti; dente
sevissimo usque ad totius assumptionis stipendium (1) devoravit. Populus
perterritus letanias et supplicationes faciebat, ad sidera manus extendebat.
Et, [illegible] [illegible] distinctis ordinibus per aera ferebantur,
et terre incumbentes [illegible] [illegible] metebantur. Duces exercitum
cum paucis itinere unius diei preibant, quasi loca apta multitudini
previdere. [illegible] [illegible] ubi duces venerant insidebant, nec in loco
occupato movebantur, quousque altera die sol suum ortum representaret, et
gravitas corporis humorosa per pluviam et per rorem esset solari radio
deviata. Et tunc per turmas suas proficiscebantur, ut in pareis audivimus
disciplinam servare militarem. [illegible] [illegible] vescebantur et maxime illis que
adhuc in campis [illegible], fenum gramina milium et quidquid talium
fuerat penitus absumebant. Tardius namque in Karinthiam venerunt, quia

(1) Forte dispendium.

1338 alibi pastus et sufficientiam habuerant, avena que nondum falcata erat vorabatur. Quatuor alas habebant, dentes armatos ad instar gemmarum lucentium, que induviis feminarum intexte, gemme splendide et nobiles nitebantur. Semen in vulvis terre et cespitibus reliquerunt. Quod non disparuerunt, [illegible] iemis [illegible] temporis asperitudinem persenserunt. In quibusdam partibus cum engrossata esset soboles, vel adhuc gracilis [illegible] exiglitudine vel teneritate elevare non posset, in ignis incendio et fustium percussionibus est deleta. In quibusdam [illegible] dum non haberent pastum, redire unde venerant videbantur, vel ad talia loca se vertebant. In Bawaria quidam villani veniebant [illegible] pullos conduxerunt, qui eas deglutirent, dantes uni vel pluribus [illegible] gallinis, ut ad hoc opus efficacem diligentiam adhiberent. Quod licet risu dignum sit, tamen fructum non modicum [illegible] afferebat. Per tres annos continuos de suis latebris exierunt, et circa [illegible] partem anni [illegible] magis et minus terre germina vastaverunt. [illegible] rapacibus [illegible] [illegible] [illegible] et ab aquis ingluviis [illegible] vantur, [illegible] reliquum [illegible] venerunt. Hec fuit octava plaga Egypti olim, [illegible] mundi tenebras vitia creditur correxisse.

1340 p. 43 A. D. MCCCXL. [illegible] de [illegible] ab imperatore in civitate [illegible] comitis nomen accepit, seque de Cyleya nuncupavit. Qui locus olim [illegible] temporis [illegible] exercitiis [illegible] claruisse, propter Hugorum [illegible] in Italiam cum multis aliis civitatibus creditur destruxisse; cuius ruina et collapsio usque hodie demonstratur.

A. D. MCCCXL patriarcha Berthrandus cum comitibus Goricie bellum gessit, hostes suum Karolum marchionem et Joannem fratrem eius, regis Bohemorum filios. Patriarcha animo bene fidens, quia prius in causa ecclesie contra Venetorum exercitum et contra Rizardum de Camino et contra Johannem comitem Goricie ... prospere gessit et eximie triumphavit, lectanter et ad ista per omnia se habebat. Et dum protraheretur negotium in quorundam castrorum obsidione, et succursus comitum non adesset, ad castrum Goricie properat. Ubi suburbio devastato in nocte natalis domini patriarcha in castris, tam armis supius materialibus, quam in sacris induviis, missale nocturnalis officium, subministrante sibi Seiberto ... ..., ..., vestito ... armis utriusque generis, celebravit.

A. D. MCCCXLI Johannes Bohemie regis filius de comitatu ... Tyrolensi, nobilibus ... pertractantibus. Hoc cum imperatore, cuius consiliarii ad ... ..., ..., filia ... ducis Karinthie ... ... mittentibus ac ... ..., ... tamen aliquos ... aliquos rerum direptione et ... dissipatione acriter castigavit. Ipse vero vasis suis argenteis et aliis iocalibus pro expensarum viatico obligatis, ad patriarcham Berthrandum in Forum Julii commigravit, a quo honorifice suscipitur et tractatur. Papa autem Benedictus ipsi Patriarche commissionem fecit, ut discerneret factum partibus convocatis et per ... sententiam terminaret, quia causas dissolutionem matrimonii ... ... Margaretha, coniuge 13/11 p. 440

1341. [illegible], [illegible] processus contra eam et terram per patriarche nuncios publicantur.

1342 pag. 443.

A. d. MCCCXLII, Hoc tempore venerabilis pater Berthrandus patriarcha corpora beatorum Hilari, qui tertius post beatum Marcum Aquilegiensem ecclesiam gubernavit, et sui archidiaconi Taciani, cum quibus Felix Largus Dionysius passi leguntur a Beronio preside sub Numeriano principe, quod Aquilegiam devotione celebre transtulit, et in locum eminentiorem ecclesie [illegible] corpora [illegible] atque omnes qui aderant [illegible] tantis fragrancia [illegible]. Consummati sunt autem mille et [illegible] anni [illegible] ipse.

Nell'esemplare di Monaco di questa cronaca v'è in riguardo all'Imp. Lodovico di Baviera:

" Sunt et adhuc superstites, qui jura imperii scriptis et racionibus tuentur .... Scripsit super hoc Bertrandus patriarcha dulciloquium auctoritatibus et racionibus plenum, quibus arguit et ostendit Ludovicum errorem cognoscere et subicere se debere et papam ignoscere extrema et erroris clemenciam indulgere.

(Vi questo brandello = tratto dall'opera mi indicata del D. Augusto Fournier.)

[illegible] 1841.

Monfalcone di 7. Aprile 1841

Dall'opera Boehmer-Fontes rerum Germanicarum, I. B.,
Stuttgart. J. G. Cotta scher Verlag. In 8.vo 1843

Vita Ludovici quarti Imperatoris ab ejus adversario conscripta

337 (Excerpta que attinent ad historiam Aquilejensem) 1337 Aprile p. 153

[illegible] [illegible] fecit iste [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible], videlicet propter ligam quam fecerant Veneti, Florentini,

[illegible], [illegible], [illegible], [illegible] et quam plures alii contra

Mastinum de la Scala [illegible] [illegible] et [illegible], [illegible]

[illegible] [illegible], eodem tempore [illegible] [illegible] [illegible] Moraviam

[illegible] [illegible] [illegible] intrare, ubi Dux Austrie [illegible] nobis

preparare conductum. [illegible] [illegible] ad naves, transivimus ad regem Un-

garie qui de civitate Buda [illegible] nobis conductum per Ungariam,

Croatiam, Dalmatiam, usque in civitatem [illegible] supra litus maris,

ubi intravimus naves [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

laverunt [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] evadere [illegible].

Et cum una de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] Da Segna per mare a Grado

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] erat in galea,

[illegible] [illegible] [illegible] dicentes: Ecce, domine, scimus quod manus

vestras minime possumus evadere, placeat vobis ad civitatem premittere et

tractare [illegible] velitis [illegible] in [illegible] [illegible]. Et dum cum [illegible] pulchris

verbis loquerentur, [illegible] foramina galee [illegible] in parvam [illegible]

[illegible] de Bartholomeo [illegible] de [illegible] et [illegible] cooperti [illegible]

[illegible] eorum et pervenimus ad portum [illegible]

[illegible] in [illegible] — [illegible] eorum [illegible] pedes usque [illegible].

[illegible] captivaverant [illegible] cum [illegible] familia, quam [illegible]

[illegible] et [illegible] dimiserunt. Et cum [illegible]

[illegible] hospitatio, qui [illegible] civitatis

[illegible] usque [illegible] patriarcha [illegible] perduxerunt.

[illegible] — [illegible] cum magno honore cleri et populi

[illegible] in palacium [illegible] deduxit. Et sic cum

magno honore [illegible] in terra

[illegible] — [illegible] nobiscum deducens

[illegible] [illegible] in comitatum Tyrolis ubi pro tunc pro

[illegible] — [illegible] presidebamus.

[illegible] — [illegible] Veneti, Florentini, Mediolanenses,

[illegible] civitatem Padue cum maxima

gente, [illegible] armatorum et cum infinito

numero [illegible] etiam etiam civitatem

[illegible] — [illegible] comitibus

[illegible] Camino [illegible] in obsidione

[illegible] cum [illegible]

[illegible] de la Scala [illegible] et aliarum

civitatum que supra ~~nominate~~ sunt, et iam predicti Veneti acquisi-
vissent Tunglan (Coneglanum), Saravallum et Bassanum, que de dominio
domini Caminensis extiterant, eodemque [illegible] advocatus Bellunii nomine
[illegible] de Dingago, tenens [illegible] civitatem [illegible], et per
[illegible] Bellunum [illegible] in manus Venetorum quos [illegible] odio
habebat, et [illegible] cum [illegible] de Jacobo

Anschano, qui cum castris . . . . et [illegible] et cum
aliquibus montanis [illegible] ad dominum Bellunii, dicioni nostre
se supposuerat. Et [illegible] ad nos [illegible] complura in parva [illegible]
secrete ne sentirent Veneti et dominus [illegible], qui contra ipsum faciebat,
dicens [illegible] et [illegible] civitate [illegible]
portam civitatis [illegible] quam [illegible] de civitate
quam alteri cuicumque. Ego vero attendens [illegible], [illegible] tibi [illegible]
qua secrete venirem.

Et quia oportebat me [illegible] homines, propter [illegible] duellum
duorum ~~[illegible]~~ nobilium in [illegible] (Neumarkt in tirolo) super [illegible]
[illegible], sub colore ac [illegible] eorum fecerent aliquam
dissensionem, quod possem eos tueri in duello, ne sentiretur propter
quod congregationem facerem, ut civitatem [illegible] secrete adire possem.
[illegible] inter [illegible], qui in duello dicto triumphaverat et
obtinuerat cinctus gladio militari. Et cum hec facta fuissent rogavi miliciam
que [illegible]aderat, quod deberet ire nobiscum, partes nullo sciente, ubi volebamus.

[illegible] vero parati exhib[illegible] se continuo arripuerant iter meum, et [illegible]
[illegible] istantes meum per vallam Fiemarum tota nocte. Crastino vero
die equitavi per deserta montana, que vadunt per Castrugincum (Castrozza),
[illegible] me sequi [illegible]. [illegible] cum pervenissem ad [illegible] quod
est inter Castrugium et Prymeyum (Primiero), viam [illegible] non potui
[illegible] arbores, et [illegible] desperabat exercitus meus. [illegible] ego pedes
cum aliquibus peditibus per abrupta montium et viarum [illegible]
[illegible], [illegible] itinera nostra [illegible]
[illegible] nec [illegible] aliquam timorem [illegible]
periculum [illegible] immanere. [illegible] fecimus nobis in montibus.
[illegible] equitantes [illegible] ad [illegible], quod etiam [illegible]
[illegible] dimisimus illud. [illegible] venientes ad societatem
[illegible] magna gens [illegible]
[illegible] venirent [illegible]. [illegible] nostra recesserunt.
[illegible] transeuntes de Primeyo versus [illegible]
[illegible] Bellunensem. [illegible] ad [illegible]
([illegible]) cum [illegible] tractaveramus, significantes sibi quod essemus
prope civitatem cum gente. Qui statim accedens capitaneos et rectores, dixit eis quod
nuncii venissent sibi dicentes quod Comites Claromontenses [illegible] de la Scala
domini eorum venissent cum magno exercitu fugando inimicos ipsis in au-
xilium. [illegible] aperuerunt portas, putantes amicos esse. Et ego intravi
[illegible] in die beati Procopii (4 iulii). Et cum omnes intrassent aperui banneria regni

Bocanie ~~et~~ comitatus ipsius, quo vero videntes cives, ... facti 1337
resp[onde]bant quia ... sicut ... resistere ... poterant ...
Et sic per Dei graciam obtinuimus civitatem. Castrum vero ... [illegible]
tenebatur contra nos. Nimis tamen impugnati, qui in castro fuerant castrum
in manus nostras resignaverunt. Deinde posuimus castra ante civitatem
Feltrensem. Et quia Carrarienses tunc conspirabant cum Venetis et ipsi secum,
inde nocere nobis et exercitui nostro minime poterant, sed uterque eorum
nobiscum tractabant, nos sibi in adiutorium attrahere cupientes. Et cum ste-
tissemus per sex septimanas in obsidione civitatis Feltrensis, concordati
fuimus cum Venetis. Qui ligaverunt se nobiscum, ita ut nobis assisterent cum
tota potencia in guerra illa adversus illum Mastinum de la Scala. Et mise-
runt nobis ~~in~~ ~~subsidium~~ expensis propriis quingentos galeatos et multos pedites.
Nos vero dimittentes fratrem nostrum cum exercitu, ivimus Venecias, ubi 19 augusti
cum magno honore recepti magnaque tractati reverencia, quam multam fuimus
Et inde venimus Feltrensem civitatem, quam ... obtinuimus. Illi quoque de ~~Carraria~~
Paduani tractaverunt nobiscum et ceperunt civitatem Paduam, et captivaverunt Al-
bertum seniorem fratrem Mastini, quem Venetis in captivitatem dederunt. Et
remanentes fautores nostri tenuerunt Paduam in sua potestate. Nos vero
dimittentes in terris nostris capitaneos in civitatibus Feltrensi et Bellunensi
et castris capitaneos, Volcmarum de Burchstal magistrum curie comitatus Tyrolis
in Feltrensi, Andreatum de Pongaco in civitate Bellunensi, capitaneum vero
guerre contra Veronenses Johannem de Lipa. Qui septimo die capitaneatus mortuus est, loco
cuius ... [illegible] —

1340
pag. 261. [illegible] [illegible] [illegible] meam [illegible] [illegible], que [illegible] mei et abinde
[illegible] [illegible] per [illegible] [illegible] [illegible] episcopatum [illegible] [illegible], et perveni
in [illegible] [illegible] ad castrum [illegible] ([illegible] in [illegible]). Deinde
[illegible] [illegible] [illegible] ad civitatem Belluni et nocturno tempore intravi
[illegible] [illegible] [illegible] Jumellarum in vigilia beati [illegible] martyris
[illegible] [illegible]). Et [illegible] [illegible] [illegible] obtinui, quod castrum
[illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ comes [illegible] (Cenetensis) dominus de Camino ac [illegible]
[illegible], [illegible] tunc erat mei inimicus, [illegible] tamen [illegible] concordiam
[illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] Tridentinam.
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] usque ad vigiliam beate Katherine
et [illegible] [illegible] Penede super lacum [illegible] (lago di Garda), quod obsederat
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] de Arco. [illegible] [illegible] exercitus [illegible]
[illegible] [illegible] Tridentino abinde fugavi, [illegible] die beate Katherine castrum in meas
manus [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] ecclesie Tridentine. Deinde datum
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Vincentinensis, [illegible] civitatem cum toto
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] oportebat me secrete accedere
nocturno tempore [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] gentibus. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et de [illegible] [illegible] in civitatem Bellunensem.
Ajuda il [illegible] [illegible] [illegible] patriarcha [illegible] [illegible] oppressus a duce [illegible]
et [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] prope [illegible] [illegible] Foro
[illegible], [illegible] patriarcha [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non valebat, misit
Lettera del detto patriarca da [illegible]. mihi epistolam in hec verba:
„ [illegible] [illegible] principi Karolo de progenie regis Boemie Marchioni Mora „
„ vie [illegible] [illegible] [illegible] vestre notifico, quod dominus domine dominarum „

([illegible] [illegible] litteram [illegible])

1340

" et virginis virginum Aquilegiensis per hostes graviter oppugnatur; " que

" cui tamen servitores dominarum vel puellarum potius adiuvare debeant. "

" Et ideo rogamus et vestros principes universaliter, quatenus amore domino domi- "

" narum impro[?]batis [illegible] ejus domum et bona violari. —

Quibus auditis una cum militibus nostris bene dicatis [illegible] et mille peditibus transivimus per altissimos montes, ubi transitus non erat consuetus. Dominus quoque transitum nobis paravit per Senevallem (i. [illegible] allem) et venimus cum magna difficultate in dyocesim Aquilegiensem ex altero die ad patriarcham. Qui congregaverat gentem suam et castra metatus obstabat nos prope unum flumen contra inimicos suos, qui iacebant ex altera parte rivi inter nos et eos existentes. Ipsi autem eadem nocte resipientes adventum nostrum fugierunt, et dispersus est exercitus eorum. Tunc nos secuti sumus eos, et invenimus partem eorum in castro, ubi iacuimus per multum tempus et impugnavimus sepius dictum castrum. Ibidem ex nostris multi fuerunt vulnerati. — —

finis

~~Nell'esemplare di Monaco di questa cronaca vi ha in riguardo all'Imp.r Lodovico di Baviera:~~
~~" Sunt et adhuc superstites, qui jura imperii scriptis et racionibus tuentur — — — — Scripsit super hoc Bertrandus patriarcha duli- bquium auctoritatibus et racionibus plenum, quibus arguit et ostendit Ludewicum errorem cognoscere et abiicere se debere et [illegible]~~

(Nota che vi è riportato nell'Excerpta dal Cronico di Giovanni di Viktring.

Vita Patriarche Marquardi

Ex Anonimo

Marquardus vir magni valoris et singularis virtutis post Ludovicum electus fuit Aquilegensis Patriarcha. Hic fuit Nobilis genere sed nobilior mente. Vixit in Patriarchatu annos XVII. Hic habuit a Carolo IV. Imperatore multa Privilegia; que simul cum aliis Privilegiis Odoricus Susannius, Secretarius dicti Patriarche, diligenter collegit, et vocavit eorum repositorium Thesaurum Aquilegensem. Cepit iste Marquardus Guecellonum et Ghirardum de Camino, et hec Oppida adeptus est, Cenetam, Opitergium, Serravallem, Vallemarinum, et alia loca Aquilegensi Ecclesie commendata. Fecit et percussit fedem contra Venetos cum Januensibus, Ludovico Rege Ungarie, Francisco Carrarie Domino Patavii, ac etiam, ut aliqui addunt, cum Leopoldo Duce Austrie contra quos miserunt Veneti in Continentem sive in Terram-firmam, Johannem Barbiaro Comitem . . . egregium sui exercitus Capitaneum, confederati cum Petrino Lusignano Rege Cypri, cui paulo ante Januenses abstulerant Famagostam, jam dictam Arsathonem, et cum Bernabone Vicecomite D. Mediolani et Socero dicti Petrini. Miserant Veneti XII Triremes

sub Victore Pisano Capitaneo, ex quibus sex erant Regis Cypri quas miserat cum Hugone Sanctâ Pace suo Capitaneo. Hi in Epyro opponentes se X Triremibus Januensium, ad Stagiram apprehenderunt Ludovicum Fliscum eorum Capitaneum cum tribus Triremibus: depopulati sunt Catharum Regi Hungariae subjectum; et cum Januenses prepararent unam Classem, privato principatu Dominico Fregoso, creaverunt loco ejus Nicolaum Guercum. Miserunt Veneti Jacobum Delphino cum X Triremibus et adjunxerunt Petrum Gradonico cum sex Triremibus prime Classi; sed propter acerbitatem hyemis in Dalmatiâ steterunt; ver autem cum jam rediisset, profecti sunt Polam pro refectione Classis. Supervenerunt hunc Januenses cum XXIV Triremibus et duabus navibus sub Luciano Aurea qui ceperunt Classem Venetam que erat in portu, exceptis quatuor triremibus cum Victore Pisano Capitaneo. Verum Lucianus satis incaute dimicans vulneratus lancea in facie moritur. Ambe Classes et vitrix et victa Jadram traducuntur, ad quem locum Januenses miserunt Petrum Aurea cum novem triremibus et aliis navigiis in locum fratris ejus Luciani in bello interfecti. Hic Petrus recognoscens victoriam Fratris sui invenit captivos Marinum Capello, Nicolaum Superantio, Peratium

Maripetro, Nicolaum Lauretano, Donatum Zeni, qui dici-
tur Lancea vulnerasse et interfecisse Lucianum, Joannem
Michaele, Donatum Valeresso, Johannem Victorio, Petrum
Gradonico et Nicolaum Priuli Triremium Capitaneos
cum duabus millibus hominibus et . . . . . in conflic-
tu multos in mari periisse. Tergestini audita clade Vene-
torum, ab eis defficiunt, Marquardo Patriarche se sub-
mittentes, diruerunt duas arces quas Veneti Tergesti
edificaverunt. Dederunt Bertholdo Novachi Questori
Patriarche Vexillum S. Justi in signum fidelitatis pro-
mittentes solvere de vectigali et datio singulis annis
centum Marchas Denariorum Aquil. et pariter tot
urnas vini Pucini, et acceptare Pretorem Forijulii; et
permittere fabricari arcem in publica parte Civitatis,
apud Cuchernam Turrim. Petrus Aurea proficiscens
contra Venetos auxilio Patriarche, combussit Gradum et
subegit Caprulas, inde Clodiam veniens, que presidio
Veneto diu se est tutata, ipsa tandem cepit; tum Clodie
Pretore, Petro Emo, clarum est periisse in eo conflictu,
sex millia hominum noningenti quinquaginta Veneti
captivi missi fuerunt Jadram. Franciscus Carraria ea
tempestate oppugnaverat Romanum, ad exercitum Car-
rariensem venerant acies dicti Patriarche conducto a Jaco-
bo Comite Purliliarum. Carolus autem Ludovici regio
filius cum decem millibus barbaris se firmaverat prope
Tarvisium. Veneti hisse rebus perteriti, non sperantes
auxilium nec maritimum nec terrestre, detractis e carcere

captivis Januensibus, et missis Nicolao Mauro Doctore, Johanne Gradonico, Zacharia Contareno, Jacobo Priulio et Michaele Maurocено, Oratoribus suis, ad petendam veniam a Petro Aurio Capitaneo Januensium, qui erat Clodie, expostularunt pacem cum miris, quam justis conditionibus. At Januenses propter prosperam fortunam arrogantes effecti, Oratores ales se expulerunt, cum noluissent ipsi Veneti se ipsos dare, et omne suum habere ad arbitrium victorum Januensium. Quare Veneti dantes se omnes ad defendendam Patriam, nihil tam difficile judicantes, quod virtute obtineri non possit, ligarunt catenas ferreas ad hostium portus, ubi preerat Thadeus Justinianus, disposuerunt in littore trecentos equites et totidem pedites, quibus preerat Jacobus de Cabalis Veronensis, et cum tractaretur de creatione unius Capitanei cui tantum bellum committeretur, et cum non facile inveniri posset qui ad talem provinciam idoneus judicaretur, clamor et vox audita est, que nescitur unde exierit, continens Victorem Pisano esse illum solum qui sciret vincere inimicum. Sic igitur Andreas Contareno Venetiarum Princeps descendens in inferiores partes Pretorii, excepto e Carcere dicto Victore, cui cum provincia belli cum Januensibus apud Polam

male cessisset cum Veneti incarceraverant, fecit ipsius Classis Capitaneum. Edificaverunt etiam Veneti murum a portu usque ad Ecclesiam S. Nicolai. Januenses interim incendio consumserunt Lobias, Caput Aggeris, S. Lazarum et Metamaccum, multis preliis ceperunt Lauream et Pupiliam, distantem a Civitate Venetiarum circiter tria milliaria, et instabant capere ipsam Civitatem Venetiarum penuria afflictam. Sed Johanne Barbadico armatis quibusdam navigiis, et supra eis positis tormentis sive bombardis, tunc temporis inventis a Theutonicis, inimicos adeo tenuit quod post nonnulla prelia se se retraxerunt, et statim commissione Illustrissimi Veneti Senatus, tres magne naves ad S. Martam submerse fuerunt, et pariter clausa fuit Fovea ad S. Spiritum, unde Januensibus firmarent se Metamaccis, et postea cum ipsi se contulissent in portum Clodie, visum est Venetis omnibus eorum viribus et omni conatu eos aggredi, et sic audaciores et animosiores effecti, paratis triremibus XXXIV omni re maritima instructis, ostoti sunt omnes validiores et majori valoris sue Civitatis ut sequentes Andream Contarenum Principe non desint aliqua in re in eo, quod fortium virorum pro se, pro uxoribus, pro filiis, in tam importanti casu interest facere, primus ascendit igitur in Triremem Andreas Contareno antedictus inclitus Venetiarum Duce et secum Capitanei ceterorum Triremium; qui omnes fuerunt de numero Nobilium

Civium, et fuerunt isti:

Thadeus Justinianus eques
Victor Pisanus
Lucas Contareno
Laurentius Dandulus eques
Petrus Mocenigo
Dominicus Michael
Johannes Trivisano
Petrus Justiniano
Hermolaus Venerio
Paulus Mauro
Dardus Georgio
Jacobus Molino
Nicolaus Delphino
Laurentius Gradonico
Federicus Cornario
Daniel Bragadeno
Johannes Miani
Ludovicus Lauredano
Andreas Donato
Marcus Mauro
Paulus Faletro
Thomas Minoto
Johannes Bembo
Ludovicus Mauro
Silvius Quirino
Michael Steno
Marinus Zeno
Vitalis Lando
Zaninus Raimundo
Laurentius Mauro
Filippus Molino
Marcus Falerus
Marcus Barbaro

Qui omnes in sero prospero vento Venetiis profecti in apparitione aurore se invenerunt in portu Clodie. Quilibet eorum habebat in scriptis ubi cum trireme sua ponere se et collocare debebat. Et supraveniente Carolo Zeno cum XIV Triremibus, statim Veneti recuperaverunt Lauretum, Turrim novam, et tria propugnacula super Lavenis, Gaspar Spinola Januensis cum undecim triremibus opponens se Venetis cepit Tha-

dum Justinianum et sex Triremes et eas captivas Jadram misit sed Victor Pisanus cum eisdem satis vicinus esset illa est insecutus usque ad Marianum, ubi comeatus et victus preparabatur quem mittebat Patriarcha ad Classem Januensium. Veneti interea fundarunt in portu tres validas et magnas naves petris oneratas, et effossa profunda fovea, post multa prelia clauserunt undique viam Januensibus, adeo quod nullo modo agredi poterant Januenses nequeuntem viam, cum jam portus clausus esset, et cetera hostia extraducere naves suas, fame adstricti dediderunt se se Venetis. Captivi fuerunt quatuor millia trecenti et quadraginta, inter quos erant ducenti sexaginta octo Patavini et pauci Forojulienses, qui cum Triremibus conducti fuerunt Venetias in modum triumphi. Morti sunt in eo bello multi ferro et fame. Victor Pisano quadraginta sex Triremes insequens Januenses, primo impetu cepit Justinopolim Patriarche subditum mittens Venetias captivos Nicolaum de Spilimbergo Pretore, et Simonem Prampergo equitem cum multis Forojuliensibus et astrinxit Tergestinos ad dandum se Venetis. Post tantam cladem non propterea . . . . manuerunt Januenses, opinantes, quod non errorem

committunt qui exper tant in bello fe-
licem successum in omni re, aucta igi-
tur Classe cum decem triremibus septimo
die Julii se moverunt versus Venetias,
sed nemine veniente ad certandum cum
eis in Istriam ascendentes combusserunt
Polam, vi captam sed a Parentio multis
vulneribus repulsi fuerunt. Ea tempesta-
te Tarvisini a Patavini afflicti et .... pri-
vati multam patiebantur famem, un-
de Veneti pluribus navigiis armatis, in-
cendio absumpto claustro Silis fluvii
tulerunt victum in Civitatem Tarvisinam,
et preceperunt Jacobo de Cabaliis, quod
cum equitibus e Mestre accederet expellendi
causa exercitum Francisci de Carraria
Domini Patavini, sed quedam multitudo
Bertonum, qui erant cum militia
Jacobi, perfide se gerentes transfugerunt
ad Franciscum Carrariam antedictum,
qui eorum opera et virtute cepit Ca-
strumfrancum et ad pacta habuit No-
vale. Veneti judicantes se non posse tene-

re Tarvisium, misso Panthaleone Barbo ipsam Civitatem Tarvisii concesserunt Leopoldo Austriæ Duci, cujus antea fuerat. Carraria hoc audito haud libenter levavit obsidionem, tamen cum pluribus minis, tantum ei fuit molestus quod Leopoldus ammissa spe tenendi Civitatem, eam cum certis conditionibus reliquit. Marquardus interim cum tenuisset Patriarchatum annis <u>XVIII</u>, obiit, gubernante Forojulium sicut Vicario Federico Comite Purliliarum donec vacabat Sedis Aquilegensis.

s

rd

le

ie

ã

ni

im,

m,

v

Vita Philipi de Alenconio - Anonimi

Philipus de Alenconio S. Sabine Episcopus et Cardinalis fuit electus Patriarcha ab Urbano hujus nominis sexto Pontifice Maximo, quem non voluerunt acceptare Utinenses et alii digni homines, quoniam ipsi Philippo datus erat Patriarchatus in Commendam: ne Ecclesia Aquilegie sic viliter esset effecta serva; sed ipse volens acquirere vi, quod pace abtinere non poterat, ortatus est Ludovicum Ungarie Regem, et Franciscum Carrariam D. Patavii, qui mittere debeant exercitum in Forojulium contra Utinenses et eorum socios, quos anathema natari fecerat, et primo impetu cum Johanne Azzo Capitaneo Francisci Carrarie obsedit Portumgruarium, postea ad pacta adeptus est S. Vitum, Sacilum, Caniparn, S. Paulum, S. Stenum, Medunam, Turram, Savorgnanum, Zoppolam, Laurenzianum, Melunum

et Utinensium hec omnia tribuit et concessit Franci
sco Carrarie, quem fecit defensorem Aquileje. Jis
obstiterunt Veneti Utinensibus faventes, Antonio Vene=
rio Duce tunc Rempublicam Venetam gubernante,
huius exercitus erant Capitanei Leonardus Zani, Pe=
trus Mauro, Franciscus Zeno et Jacobus Gradonico, et
viriliter inimicis se opposuerunt, interim Ferdinan=
dus Patriarcha Jerosolimimus, Urbanus Episcopus
Gradensis una cum Francisco Georgio legato Veneto,
ac etiam cum Federico Savorgnano equite Johanne
de Colloreto, Doymo Castellio, Blasio Lisono, Ditalmo
Andriolta et Nicolao Manino ex Collegio Forijulii de
commissione Pontificis regebant Ecclesiam Aquilegie.
Maximum bellum igitur fuit in illo tempore in Pa=
tria Forojuliensi, gentes tandem dicti Carrarie D.
Patavii fuerunt rupte apud Savorgnanum per illos
de Utino cum gentibus Venetorum, quarum erat
Capitaneus Leonardus Zani supradictus. Fuerunt
tunc invente littere Francisci Carrarie ad suos
Capitaneos ut adhibito igne domibus Utinensium
non parcerent mulieribus nec infantibus in seviendo.
Utinenses profecti Glemonam, ipsam subjugaverunt,
et ibi capto Nicolao Spilimbergo cum securi morte

dederunt. Huic tandem bello, quod duravit quasi annos sex, finis impositus fuit industria et opera Johannis Gradonico, Leonardi Danduli equitis, et Michaelis Steno intervenientium pro Venetiis, Francisci Dorto equitis, Pagamini Sala, ac etiam Doymi Castellio, Johannis Colloreto, Nicolai Candido, Hectoris Miulita et Leonardi Andreotta Forojuliensibus. Postea dictus Philippus Patriarcha, cum jam transissent ab electione sua ad Patriarchatum anni ..... mortuus est Rome, et tumulatus est in Ecclesia S. Marie Transtiberis, et tunc temporis erat Schisma et vacabat Imperium.